

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

**Život a mučednická smrt s. Marie Paschalis Jahn,
devíti jejích spolusester a odkaz
dnešnímu člověku**

Bakalářská práce

Autor: Marian Macoun
Studijní program: Náboženská výchova
Vedoucí práce: Ing. et Mgr. et ThLic. Jiří Heblt
Oponent práce: doc. Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Zadání bakalářské práce

Autor: Marian Macoun

Studium: P20K0188

Studijní program: B0221A100009 Náboženská výchova

Studijní obor: Náboženská výchova

Název bakalářské práce: **Život a mučednická smrt s. Marie Paschalis Jahn, devíti jejích spolusester a odkaz dnešnímu člověku**

Název bakalářské práce AJ: The life and martyrdom of Sr. Marie Paschalis Jahn, nine of her fellow sisters and legacy for today's man

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Bakalářská práce "Život a mučednická smrt s. Marie Paschalis Jahn, devíti jejích spolusester a odkaz dnešnímu člověku" se bude zabývat životem, mučednickou smrtí a odkazem Marie Paschalis Jahn a devíti jejích spolusester. V práci popíšu život Marie Paschalis Jahn od dětství prožitého v slezské Nise, vstup do kláštera k sestrám Alžbětánkám, život a působení v tomto řádu a příchod do obce Sobotín spojený s následnou mučednickou smrtí. V krátkosti zmíním také životy devíti spolumučednic, sester Alžbětánek. Dále stručně uvedu, jak probíhal kanonizační proces s. Paschalis Jahn a devíti spolusester a vlastní slavnost jejích blahořečení. V posledním bodě uvedu odkaz životního příběhu umučených sester v čele s Marií Paschalis pro dnešního člověka a pro dnešní dobu. Přínosem práce bude ucelený přehled o životě a blahořečení s. Paschalis Jahn a jejích devíti spolusester ukazujíc na jejich statečnost a věrnost Bohu. Mučednická

smrt Marie Paschalis a jejích družek zaviněná vojáky Rudé armády připomene krutosti páchané na nevinném obyvatelstvu na konci druhé světové války. Práce je určena především pro věřící z Olomoucké diecéze, do níž spadá obec Sobotín. I v nedaleké historii můžeme spatřovat vzory pro každodenní život a Marie Paschalis Jahn a její spolusestry mohou být právě jedním z nich.

Prameny:

Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise

Kronika farnosti Sobotín: Fara Velké Losiny

Matrika obce Sobotín: Městský úřad Šumperk

Literatura:

DACHOVSKÝ, Karel. *Sv. Alžběta Durynská*. Praha: Řád, 2007.

JIRÁSKO, Luděk. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha: Fénix, 1991.

MISZTAL, Henryk a František POLÁŠEK. *Kanonizační právo: podle zákonodárství Jana Pavla II.*

Olomouc: Matice cyrilometodějská, 2002.

VODIČKA, Karel Štěpán, ed. *Svatá Alžběta durynská, vdova z 3. řádu sv. Františka*.

Krnov: Zahradka sv. Františka, 1887.

ČÁŇOVÁ, Eliška. *Činnost řeholních řádů a kongregací v Čechách (1848-1918)*.

Praha: Státní ústřední archiv, 1997.

MESSINA, Rosario. *Dějiny charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. DAVIES, Norman. *Polsko: dějiny národa ve středu Evropy*.

Praha: Prostor, 2003. Obzor (Prostor).

KUBÍK, Petr. *Rudé stíny: sovětské válečné zločiny 1941-1945*. Praha: Mladá fronta, 2003. Archiv (Mladá fronta).

KIJAS, Zdisław Jósef: *Dziesięć panien mądrych*, Bratni ZEW, Krakow 2021.

VONDRUŠKA, Isidor. *Životopisy svatých v pořadí dějin církevních*. V Praze: Ladislav Kuncíř, 1931.

VLČEK, Pavel, Dušan FOLTÝN a Petr SOMMER. *Encyklopedie českých klášterů*. Praha: Libri, 1997.

RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Matice cyrilometodějská. Olomouc 2022.

SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994.

Apoštolská konstituce: *Divinus perfectionis Magister*, vydaná Janem Pavlem II. 25. ledna 1983.

Kongregace pro záležitosti svatých: *Normae servandae in inquisitionibus ab Episcopis faciendis in Causis Sanctorum* (1983).

JAŠŠ, Richard. Sestra Maria Paschalis. *Milujte se*. č. 40, s. 24-27.

RÖSNER, Libor. Bílá růže z Čech. *Imaculata*. č. 159, s.12.

Zadávací pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií, Pedagogická fakulta studií

Vedoucí práce: Ing. et Mgr. et ThLic. Jiří Heblt

Oponent: doc. Mgr. Jan Hojda, Th.D.

Datum zadání závěrečné práce: 29.11.2022

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou závěrečnou práci *Život a mučednická smrt s. Marie Paschalis Jahn, devíti jejích spolusester a odkaz dnešnímu člověku* vypracoval pod vedením vedoucího závěrečné práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 21. dubna 2023

Marian Macoun

Poděkování

Děkuji za ochotu a pomoc vedoucímu mé práce panu Ing. et Mgr. et ThLic. Jiřímu Hebltovi. Chtěl bych poděkovat s. M. Dianě Elišce Kopřivové OP, která mi s ochotou pomohla při získání potřebných materiálů. Velmi děkuji také mojí snoubence Kateřině za pomoc při hledání literatury a také celé její rodině. Velký dík patří mým rodičům a bratru Vojtěchovi za laskavou pomoc při psaní této práce. Na závěr bych chtěl poděkovat blahoslavené sestře Marii Paschalis Jahn, její životní příklad a duchovní blízkost mi dávaly sílu práci dokončit.

Anotace

MACOUN, Marian. *Život a mučednická smrt s. Marie Paschalis Jahn, devíti jejích spolusester a odkaz dnešnímu člověku*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2023. 62 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce „Život a mučednická smrt s. Marie Paschalis Jahn, devíti jejích spolusester a odkaz dnešnímu člověku“ se bude zabývat životem, mučednickou smrtí a odkazem Marie Paschalis Jahn a devíti jejích spolusester. V práci popíšu život Marie Paschalis Jahn od dětství prožitého v slezské Nise, vstup do kláštera k sestrám Alžbětánkám, život a působení v tomto řádu a příchod do obce Sobotín spojený s následnou mučednickou smrtí. V krátkosti zmíním také životy devíti spolumučednic, sester Alžbětánek. Dále stručně uvedu, jak probíhal kanonizační proces s. Paschalis Jahn a devíti spolusester a vlastní slavnost jejích blahorečení. V posledním bodě uvedu odkaz životního příběhu umučených sester v čele s Marií Paschalis pro dnešního člověka a pro dnešní dobu. Přínosem práce bude ucelený přehled o životě a blahorečení s. Paschalis Jahn a jejích devíti spolusester ukazujíc na jejich statečnost a věrnost Bohu. Mučednická smrt Marie Paschalis a jejích družek zaviněná vojáky Rudé armády připomene krutosti páchané na nevinném obyvatelstvu na konci druhé světové války. Práce je určena především pro věřící z Olomoucké diecéze, do níž spadá obec Sobotín. I v nedaleké historii můžeme spatřovat vzory pro každodenní život a Marie Paschalis Jahn a její spolusestry mohou být právě jedním z nich.

Klíčová slova: sestra, blahorečení, voják.

Annotation

MACOUN, Marian. *The life and martyrdom of Sr. Marie Paschalis Jahn, nine of her fellow sisters and legacy for today's man*. Hradec Králové: Faculty of Education, Univerzity of Hradec Králové, 2023. 62 pp. Bachelor Degree Thesis.

The bachelor's thesis "The Life and Martyrdom of Sr. Maria Paschalis Jahn, Her Nine Co-Sisters, and the Legacy for Today's Man" will deal with the life, martyrdom and legacy of Maria Paschalis Jahn and her nine co-sisters. In the thesis I will describe the life of Maria Paschalis Jahn from her childhood in the Silesian Nisa, her entry into the convent of the Sisters of Elizabeth, her life and work in this order and her arrival in the village of Sobotín, connected with her subsequent martyrdom. I will also briefly mention the lives of the nine co-martyrs, the Elizabeth Sisters. I will also briefly mention the canonization process of Sr. Paschalis Jahn and the nine fellow sisters and the actual celebration of her beatification. In the last point, I will give the legacy of the life story of the martyred sisters, headed by Maria Paschalis, for today's man and for our times. The contribution of the thesis will be a comprehensive overview of the life and beatification of Sr. Paschalis Jahn and her nine fellow sisters showing their bravery and faithfulness to God. The martyrdom of Maria Paschalis and her companions caused by the soldiers of the Red Army will remind us of the atrocities committed against the innocent population at the end of the Second World War. The work is intended primarily for the faithful of the Olomouc Diocese, which includes the village of Sobotín. Even in recent history we can see role models for everyday life, and Marie Paschalis Jahn and her fellow sisters may just be one of them.

Keywords: sister, beatification, soldier.

Obsah

Úvod	11
1 Vznik řádu sester svaté Alžběty a jeho patronka svatá Alžběta	13
1.1 Počátky františkánů	13
1.2 Patronka řádu svatá Alžběta Durynská	14
1.3 Svatořečení a odkaz svaté Alžběty	15
1.4 Vznik řádu sv. Alžběty	16
1.5 Principy řádu	17
1.6 Alžbětánky z Nisy	17
2 Život Marie Paschalis Jahn	19
2.1 Nejednoduchá doba první poloviny 20. století	19
2.2 Zločiny Rudé armády na nevinném obyvatelstvu	20
2.3 Narození a dětství Marie Paschalis	22
2.4 Vstup do kláštera	23
2.5 Působení v řádu sester svaté Alžběty	23
2.6 Příchod a působení v obci Sobotín	27
2.7 Smrt Marie Paschalis Jahn	28
3 Blahoslavené spolusestry mučednice	30
3.1 Maria Edelburgis Juliana Kubitzká	30
3.2 Maria Rosaria Elfrieda Schilling	30
3.3 Maria Adela Klara Schramm	31
3.4 Maria Sabina Anna Jadwiga Thienel	32
3.5 Maria Melusja Marta Rybka	32
3.6 Maria Sapientia Lucja Heymann	33
3.7 Maria Adelheidis Jadwiga Topfer	34
3.8 Maria Felicitas Anna Ellmerer	34

3.9 Maria Acutina Helena Goldberg.....	35
4 Beatifikační proces Marie Paschalis Jahn, devíti spolusester a slavnost jejich blahořečení	37
4.1 Beatifikační proces	37
4.2 Podklady pro zahájení beatifikačního procesu Marie Paschalis Jahn a devíti spolusester.....	37
4.3 Zahájení a průběh beatifikačního procesu Marie Paschalis Jahn a devíti spolusester.....	38
4.4 Slavnost blahořečení Marie Paschalis Jahn a devíti spolusester	39
5 Odkaz životního příběhu Marie Paschalis Jahn.....	41
5.1 Život v čistotě, chudobě a poslušnosti	41
5.2 Život Marie Paschalis Jahn podle evangelia.....	41
5.3 Boží přímluvkyně sestra Marie Paschalis Jahn	43
Závěr.....	45
Seznam použité literatury	46
Přílohy	46

Úvod

Svoji bakalářskou práci jsem se rozhodl psát o blahoslavené řeholnici Marii Paschalis Jahn a jejích devíti spolusestrách. Sestry patřily do Kongregace sester svaté Alžběty, své životy zasvětily Bohu a službě potřebným lidem. Přesto se však na konci druhé světové války staly obětmi lidské zloby a nenávisti.

Psát o životě Marie Paschalis Jahn a jejích družkách jsem se rozhodl i proto, že místo jejího úmrtí je mi velmi blízké. Tato mladá řeholnice zemřela v podhůří Jeseníků v obci Sobotín dne 11. května 1945. Sobotín spadá pod děkanát Šumperk a jakožto rodilý Šumperák jsem byl příběhem blahoslavené alžbětánky velmi zaujat.

Ve své práci jsem se snažil analyzovat život Marie Paschalis Jahn a poukázat na její životní odkaz pro dnešního člověka. K tomuto cíli mi pomohly archivní materiály z provinčního archivu Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. Materiály mi byly poskytnuty prostřednictvím s. M. Diany Elišky Kopřivové OP a od postulátorky několika beatifikačních procesů, s. M. Margarity Cebuly, CSSE. K sepsání práce jsem využil také odborné historické publikace a literaturu zabývající se zpracovávaným tématem. Archivní dokumenty byly psány v němčině, jiné zdroje zase polsky, proto jsem zvolil metodu překladu. V práci jsem v některých případech aplikoval také metodu indukce, díky níž jsem došel k celkové informaci.

Bakalářskou práci jsem rozdělil do pěti kapitol. V první kapitole *Vznik řádu sester svaté Alžběty a jeho patronka svatá Alžběta* se věnuji počátkům františkánského řádu. Dále jsem v první kapitole stručně popsal život svaté Alžběty Durynské, její odkaz a svatořečení. V kapitole se věnuji rovněž vzniku řádu sester alžbětinek a jeho principům. V závěru se zabývám počátky mladší Kongregace sester svaté Alžběty, jehož členkami byly umučené řeholnice. Ve druhé kapitole *Život Marie Paschalis Jahn* na úvod zmiňuji nejednoduchou dobu dvacátého století, do které se blahoslavená řeholnice narodila. Než jsem začal analyzovat život zavražděné mučednice, považoval jsem za nutné zmínit zločiny Rudé armády páchané ke konci války. Následně se již věnuji životu Marie Paschalis Jahn a její mučednické smrti v obci Sobotín. Třetí kapitolu *Blahoslavené spolusestry mučednice* jsem zaměřil na stručný popis životních příběhů umučených spolusester Marie Paschalis Jahn. V další kapitole jsem stručně zmínil, co je to beatifikační proces a následně jsem popsal průběh beatifikačního procesu deseti blahoslavených mučednic Kongregace sester svaté Alžběty. Tato důležitá kapitola nese

název Beatifikační proces Marie Paschalis Jahn, devíti spolusester a slavnost jejich blahorečení. Poslední kapitolu své bakalářské práce jsem nazval Odkaz životního příběhu Marie Paschalis Jahn. V závěrečné kapitole poukazuji na život v čistotě, chudobě a poslušnosti blahoslavených sester. Dále poukazuji na ctnosti Marie Paschalis Jahn a její život naplněný podle slov evangelia. Poslední podkapitola je zaměřená na úctu, které se Marii Paschalis právem dostává. Na závěr poukazuje na její postavení v Božím království, jež nám může vyprosit mnohá dobrodini.

1. Vznik řádu sester svaté Alžběty a jeho patronka svatá Alžběta

1.1 Počátky františkánů

Ve 12. století začíná hojně prostupovat bliženecká láska k chudým mezi laiky. Do té doby byla tato ctnost předností především mnichů a kléru v čele s biskupy. Věřící laici z různých společenských vrstev se sdružují ve společenství a společně zakládají různá pomocná zařízení pro potřebné. Mezi nejvýraznější formy lidového sdružování patřily žebравé řády. Velmi intenzivně spaturuje v chudých a nemocných Ježíše Krista svatý František z Assisi¹. Svým nadšením, milosrdenstvím a láskou k chudým, v nichž vidí svého Pána, slučuje kontemplativní život s aktivním.² Svým zbožným příkladem si František získával následovníky toužící žít po jeho příkladu a pro rostoucí zájem následovníků sepsal kolem roku 1210 první františkánskou řeholi pro společný život bratří. Nejdůležitější podstatou řehole, pro niž zvolil jméno „Menší bratří“, byla touha žít podle vzoru evangelia v chudobě, poslušnosti a čistotě. Po sepsání řehole se František a jeho spolubratři vydali do Říma, aby jim papež Innocenc III. schválil způsob jejich života. Způsob života sepsaný Františkem se jevil velmi přísný, mezi kardinály a papežem vznikla obava, zda je takový způsob života možný, ale po důkladném zvážení byla Františkova řehole sepsaná podle evangelia schválena papežem Inocencem III. Menší bratři v čele s Františkem se po schválení řehole věnovali kazatelské činnosti, péči o nemocné a upřímným životem si získávali stále větší popularitu. Zájem o způsob života po vzoru Františka se projevil i mezi ženami. První následovnicí byla dnes již svatá Klára, pocházející z urozené rodiny Scifi Fiumi z Assisi. František proto založil ženskou odnož svého řádu „Chudé sestry“, později nazývané po svaté Kláře – klarisky. Sestry vedly podobný život v chudobě, čistotě a péči o nemocné jako bratři. Později dochází k sepsání a schválení řehole svaté Kláry, jež byla pro ženy vhodnější, tvořící komplementární vztah menších bratří a chudých sester. Zájem zlepšit svůj život a prohloubit vztah s Bohem po vzoru Františka rostl také mezi lidmi, pro které nebylo možné žít podle přísné řehole menších bratří. Situaci vyřešil založením Třetího řádu nazvaným „řád kajicníků“. Sepsaná řehole třetího řádu umožňovala lidem vázaným na světské povinnosti následovat

¹ Svatý František z Assisi vlastním jménem Giovanni Battista Bernardone, žil v letech 1181/1182–3. října 1226. Je zakladatel žebравého řádu, a to i jeho ženské a laické odnože. Žil chudým životem po vzoru evangelia. Svatořečen byl necelé dva roky po své smrti 16. července 1228 papežem Řehořem IX.

² MESSINA, Rosario. *Dějiny charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. s. 88-90.

Františka a svůj život vést podle řeholních zásad. Rychle se šířící řád kajícníků tvořili lidé z různých společenských vrstev a po osobním setkání s bratry františkány se pro vstup rozhodla také Alžběta Durynská, dcera uherského krále Ondřeje II.

1.2 Patronka řádu svatá Alžběta Durynská

Svatá Alžběta se narodila 7. července roku 1207 uherskému králi Ondřeji II. a jeho ženě královně Gertrudě. Pro politické posílení rodu byla Alžběta již ve svých čtyřech letech zasnoubena jedenáctiletému Ludvíku Durynskému. Alžběta byla brzy poslána na výchovu do Durynska. Na hradě Wartburgu se jí dostávalo řádné výchovy, již jako dítě prokazovala neobyčejnou zbožnost a obětavou lásku k Bohu.³ Ve svých třinácti letech roku 1220 byla provdána za dvacetiletého Ludvíka IV. Ludvík IV. Durynský byl spravedlivý bohabojný muž, Alžbětu podporoval v konání milosrdných skutků k chudým lidem a chránil ji. „*Hradní kaplan Berthold o tomto manželství mluvil takto: „Ach, jaký blahoslavený, svatý, nevinný pár se spojil prostřednictvím Boží vůle. Žili spolu kouzelným duchovním manželským životem. Uchovali v sobě nevýslovnou lásku k Bohu, svatý anděl byl často mezi nimi jako posel.“*“⁴ Alžběta těžce snášela bohatství, jež se na dvoře vyskytovalo, nejednou se raději postila, než aby přijímala bohatství z nespravedlivého vybírání daní. Ve svých patnácti letech porodila Ludvíkovi první dítě, syna Hermanna. Později se jim narodily ještě další dvě děti, dcery Sofie a Gertruda. Díky mateřství byla Alžběta vnímavější k prostému lidu a její péče byla horlivější. Nastaly dokonce případy, v nichž nemocným dovolila vejít na nádvoří hradu, kde o ně pečovala. Svým přístupem měla silný vliv na svého muže Ludvíka, jenž konání Alžběty podporoval a chránil ji před kritikou příbuzných. Ještě za Ludvíkova života založila Alžběta špitál poblíž hradu Wartburg, ve kterém se starala o ubohé, především o děti. Ludvíkův odjez a zpráva o jeho náhlé smrti v dnešní Itálii dne 11. září roku 1227 na křížové výpravě byla pro Alžbětu velmi zraňující. Smrtí manžela ztratila podporu na hradě, bratr Ludvíka Henrich Raspe odepřel Alžbětě věno a slíbil jí pouhé zabezpečení na hradě. Alžběta se tak rozhodla pro nový způsob života, ke kterému ji inspiroval její duchovní otec, bratr Rodiger. Byl jedním z prvních františkánů v Německu a Alžběta díky němu začala poznávat jejich komunitu a řád. Alžběta sice začala spolupracovat s františkány ještě za života svého manžela, po jeho smrti se však rozhodla proměnit i svůj život po vzoru Františka z Assisi. Ve

³ SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. s. 596-597

⁴ DACHOVSKÝ, Karel. *Sv. Alžběta Durynská*. Praha: Řád, 2007. s. 13

františkánském kostele se vzdala veškerého majetku, rodiny a své děti světila do výchovy svých nejbližších.⁵ Po návratu z křížové výpravy se rytíři doprovázející Ludvíka přimluvili u jeho bratra o obnovení Alžbětých práv na dědictví majetku a právo s ním svobodně nakládat. S pomocí svého zpovědníka Konráda z Marburku použila vyplacený majetek na vybudování nemocnice v Marburku a Hesensku.⁶ Alžběta nechtěla žít v bohatství a knížecím přepychu, rozhodla se pro vybudování skromného příbytku poblíž františkánského kláštera v Marburku. V klášterní kapli si Alžběta nechala ostříhat vlasy, obléct a přepásat františkánský hábit a začala naplno žít podle františkánské řehole. Zbylý majetek, který jí byl zpětně odkázán po svém muži, začala jako řeholnice řádu rozdávat chudým a pod závojem pokory pečovala o nemocné. Mimo to pečovala o pacienty v marburském špitále a prosadila se o možnost, aby i ženy mohly vykonávat pečovatelskou činnost. Štědrá Alžběta postupně rozdala svůj veškerý majetek a na obživu si musela vydělávat prací, hlavně předením vlny. Vydělané peníze rozdávala potřebným a pro svůj užitek si nechávala jen tolik, aby měla na základní potřeby. Její pozemská pouť nebyla příliš dlouhá, ve svých čtyřiaadvaceti letech vyčerpaná onemocněla a po přijetí potřebných svátostí v Marburku na podzim 17. listopadu roku 1231 s touhou po setkání s Bohem, příbuznými a svým milovaným manželem umírá.

1.3 Svatořečení a odkaz svaté Alžběty

Již za svého života byla Alžběta považována za světici, není tedy divu, že hned po její smrti se začala šířit zvěst o její svatosti. Lidé z okolí se scházeli u těla Alžběty, prosili o přimluvu a konali pobožnosti. Mezi lidmi se zanedlouho začalo mluvit o zázracích uskutečněných na přimluvu Alžběty. Papež Řehoř IX. požádal zpovědníka zemřelé Alžběty Magistra Konráda, aby s pomocí mohučského arcibiskupa a opata z Eberbachu písemně zaznamenal vyprávění svědků dosvědčujících zázraky. Než však Magistr Konrád stihl do Říma doručit zaznamenané výpovědi svědků, byl zavražděn, a tak bylo šetření svěřeno Konrádovi, mladšímu bratrovi Ludvíka IV. Durynského. Mladý markrabě dříve nesouhlasil s životním způsobem Alžběty, avšak její odkaz a smrt na něj zapůsobila velmi silně a postupně došel k úplnému duchovnímu obratu. Svěřený úkol konal svědomitě a měl významný podíl na procesu jejího svatořečení, ke kterému došlo

⁵ DACHOVSKÝ, Karel. *Sv. Alžběta Durynská*. Praha: Řád, 2007. s. 20-24

⁶ SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. s. 596-597

po důkladném šetření dne 27. května roku 1235. Slavení svátku svaté Alžběty bylo stanoveno na 19. listopad a na její exhumaci dne 1. května roku 1236 dorazilo tisíce poutníků.⁷ Velikost ženy svatořečené pouhé čtyři roky po své smrti výstižně reflektují slova profesora pastorální teologie Albana Stolze „*Možno říci, že kromě Matky Boží ještě žádná žena nenašla na zemi větší, více rozšířenou oslavu než svatá Alžběta*“.⁸ Alžběta Durynská je považována za patronku Hesenska a Durynska, vdov a sirotků, žebráků, nevinně pronásledovaných, nemocných, všech trpících lidí, řemeslníků, pekařů a krajkářek.

1.4 Vznik řádu sv. Alžběty

Svatá Alžběta svým životním příkladem inspirovala k následování. Především mezi řeholními sestrami terciářkami svatého Františka z Assisi byl její odkaz znatelný. Po její smrti se začalo šířit jméno Alžběta. Po jejím příkladu dochází ke konání milosrdných skutků v péči o nemocné a k zakládání nemocnic. Mezi sestrami terciářkami žijícími po vzoru Františka z Assisi vzniká sdružení, svěřující ochranu patronce svaté Alžbětě Durynské. Zakladatelkou odnože františkánského řádu řeholních sester terciářek se stala Angelina z Marsciana.⁹ Angelina založila klášter v italském Folignu, kde žila po vzoru svatého Františka ve společenství spolusester. Klauzurní život sester terciářek byl schválený roku 1397 papežem Martinem V. Zakladatelkou řádu sester svaté Alžběty se stala až Apolonie Radermecherová z Aachen žijící v letech 1571-1626. Apolonie žila zbožným životem, přijala třetí řeholi řádu svatého Františka a po vzoru svaté Alžběty pečovala o nemocné se skupinou podobně smýšlejících dívek v obecní nemocnici v Cáchách. Na výzvu jezuitů byla Apolonie jmenována představenou nemocnice svaté Alžběty v Cáchách, k čemuž došlo 13. srpna 1622 a stejný rok je považován za dobu vzniku společenství sester alžbětinek. V Kolíně nad Rýnem byl roku 1627 řád alžbětinek přidružen k řádu františkánů observantů a v roce 1631 byla existence řádu svaté Alžběty schválena papežem Lvem X.¹⁰ Alžbětinky se zanedlouho po svém schválení začaly rozšiřovat do mnoha zemí Evropy. K tomu napomohlo papežovo rozhodnutí přidružit

⁷ DACHOVSKÝ, Karel. *Sv. Alžběta Durynská*. Praha: Řád, 2007. s. 33-35

⁸ SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. s. 597

⁹ SCHAUBER, Vera a Hanns Michael SCHINDLER. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994. s. 355-356

¹⁰ DACHOVSKÝ, Karel. *Sv. Alžběta Durynská*. Praha: Řád, 2007. s. 39

alžbětinky k františkánům observantům. V dnešní době jsou alžbětinky rozšířeny i mimo Evropu, především v Severní Americe, a po celém světě čítají přibližně 3000 řeholnic.¹¹

1.5 Principy řádu

Řád sester alžbětinek žije podle řehole svatého Augustína a podle vlastních ustanovení. Dodržuje pravidla ustanovená papežem Lvem X. pro terciální řády. Hlavním posláním řeholnic je po vzoru svaté Alžběty péče o nemocné, staré, postižené a opuštěné lidi. Každý konvent je samostatný¹², konkrétní činnosti řádu má na starosti matka představená, titulovaná jako *mater antistita* a její zástupkyní je vikářka. V dnešní době obnovují alžbětinky činnost po vzoru svaté Alžběty společně s mladší kongregací sester alžbětánek¹³, jež byla založena roku 1842 v polské Nise.¹⁴ Řeholní oděv sester byl původně šedý nebo hnědý, dneska je však nejběžnější černý hábit s černým škapulířem. Součástí oděvu je dále límeček bílé barvy, černý závoj na bílé čepičce a cingulum se třemi uzly. Řádový znak sester alžbětinek tvoří tři zlaté korunky v modrém poli.

1.6 Alžbětánky z Nisy

Kongregace sester svaté Alžběty byla založena 27. září roku 1842 v Nise v pruském Slezsku. Jejimi zakladatelkami toužícími pečovat o chudé a nemocné jsou Marie Luisa Merkertová,¹⁵ Klára Dorota Wolffová, Matylda Merkertová a Františka Wernerová. Kongregace vychází stejně jako starší sestry alžbětinky z řehole svatého Augustína a patronkou řádu je rovněž svatá Alžběta Duryňská. V září roku 1859 získala Kongregace diecézní schválení wroclawským biskupem Heinrichem Försterem a papežské schválení následovalo o necelých 12 let později v červnu 1871 papežem Piem IX. Mateřinec se v roce 1890 přesunul do Wroclawi a o devět let později roku 1899 působilo ve 13 provinciích přibližně 2000 řeholnic sester.¹⁶ Základní stupně formace v řádovém životě se dělí na aspiranturu, postulát, noviciát a pětiletý juniorát vrcholící

¹¹ FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005. s. 52

¹² Pro mladší Kongregace sester sv. Alžběty, zkráceně Alžbětánky samostatnost jednotlivých autonomních domů neplatí.

¹³ Kongregace sester svaté Alžběty, zkráceně CSSE, lidově nazývané alžbětánky. K založení došlo roku 1842 v Nise. Jejich způsob života a služba Bohu je velmi podobná jako u sester alžbětinek a často dochází k jejich zaměnění.

¹⁴ JIRÁSKO, Luděk. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha: Fénix, 1991. s. 116

¹⁵ Maria Luisa Merkert se narodila 21.9.1817. Je spoluzakladatelkou Kongregace sester sv. Alžběty a v čele onoho vzrůstajícího společenství byla 25 let. Vynikala láskou k Bohu a k bližním. Vyčerpaná službou druhým zemřela dne 1.4.1872. Dne 30. září 2007 byla papežem Benediktem XVI. prohlášena za blahoslavenou.

¹⁶ FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005.

věčnými sliby. Spiritualita sester obzvláště uctívá Nejsvětější Srdce Ježíšovo, od kterého se sestry učí milovat bezpodmínečně Boha a žít v Jeho blízkosti. K jejich spiritualitě patří také uctívání Panny Marie, ta jim pomáhá ve spojení s Bohem a v obětavé lásce k bližnímu. Jejich hlavní službou je po vzoru svaté Alžběty péče o nemocné, chudé, ale také i péče o děti bez domova a jinak potřebné. V České republice působí Kongregace sester svaté Alžběty od 6. května roku 1878, kdy přišly sestry na pomoc v době epidemie tyfu do města Krnov. První alžbětánská provincie na našem území vznikla na Ježníku nedaleko Krnova dne 12. ledna roku 1935. Dnešní místo působení sester alžbětánek se nachází v Ostravě – Zábřehu na ulici Závoří.¹⁷

¹⁷ SESTRY SVATÉ ALŽBĚTY. *O nás* [online]. © 2011 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: <https://alzbetanky.webnode.cz/>

2 Život Marie Paschalis Jahn

2.1 Nejednoduchá doba první poloviny 20. století

Za vlády Marie Terezie ztratila Rakouská monarchie ve válkách s Pruskem většinu Slezska. Od roku 1742 připadlo Slezsko Prusku, poté nově vzniklé Německé říši.¹⁸ V lednu roku 1871 vzniká Německé císařství, k němuž došlo po dohodnutých smlouvách mezi německými státy v čele právě s Pruskem. Nově uspořádanému německému císařství začal vládnout pruský král Vilém I., úřad německého kancléře začal zastávat pruský kancléř Otto von Bismarck. Německé císařství v průběhu své existence posílilo průmysl, vědu, technologie, ekonomiku, školství a pyšnilo se nejsilnější armádou na světě.¹⁹ Přes vzrůstající průmysl, ekonomiku a vzdělanost ve většině evropských zemí dochází k napětí mezi velmocemi Trojspolku a Dohody,²⁰ jejímž vyvrcholením se stala první světová válka. Hlavním impulzem k vypuknutí války byl atentát na arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este, k němuž došlo v Sarajevu dne 28. června 1914. Po nesplnění velmi přísného ultimáta, které Rakousko-Uhersko diktovalo Srbsku, dochází 26. července k vyhlášení války. Na tento konflikt reaguje Německo, jež vyhláší válku Rusku a po vtržení německých vojsk na území neutrální Belgie v touze napadnout Francii se do války proti Německu zapojuje Velká Británie.²¹ Konflikt evropských mocností rozpoutal do té doby nejděsivější válku lidstva, trvající do 11. listopadu 1918, s počtem obětí pohybujícím se okolo osmnácti miliónů lidských životů. Důsledkem první světové války bylo nové rozdělení Evropy týkající se především poražených států Trojspolku. Podle deklarace vítězných mocností došlo k rozpadu Rakousko-Uherska a tím ke vzniku nových států. Do největších problémů a hospodářské krize se dostalo Německo, jež se muselo řídit velmi přísnou Versailleskou mírovou smlouvou ze dne 28. června 1919. Německo muselo mimo jiné odvádět reparace jako odškodné za účast při rozpoutání první světové války, jejichž důsledkem byla velká ekonomická krize. Obyvatelstvo Německa se nacházelo ve velmi složité situaci, mnoho lidí uvěřilo komunismu a vznikla nová pravicová strana DAP, později přejmenovaná na NSDAP. Po vypuknutí velké

¹⁸ WIKIPEDIA. *Pruské Slezsko*. [online]. © 2023 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prusk%C3%A9_Slezsko

¹⁹ BĚLINA, Pavel. *Dějiny evropské civilizace*. 4., upr. vyd. Praha: Paseka, 2002. s. 170-172.

²⁰ Trojspolek bylo označení pro spojení zemí Rakousko-Uherska, Německého císařství a Italského království. Jeho trvání skončilo v roce 1915, kdy se Itálie přidala na stranu Dohody. Dohoda tvořila spojení Francie, Ruska a Velké Británie. Po vypuknutí války se na stranu Dohody přidaly další státy.

²¹ VINEN, Richard. *Evropa dvacátého století*. Praha: Vyšehrad, 2007. Dějiny Evropy (Vyšehrad). s. 53-55.

hospodářské krize na přelomu 30. let dvacátého století strana v čele s Hitlerem silně posílila, v březnu roku 1932 uspěla ve volbách a v lednu 1933 byl Adolf Hitler jmenován říšským kancléřem. Hitler díky podpoře zbrojního průmyslu razantně snížil nezaměstnanost, pozvedl ekonomiku země a podporován armádním velením, které se nesmířilo s porážkou v první světové válce, vybudoval silnou armádu. Hitlerova ideologie sjednotit německý národ v jednu říši, vedla k připojení Rakouska v březnu 1938 k Třetí říši a po mnichovské dohodě byly k Německu připojeny také Sudety. Z Čech a Moravy se následně stal Hitlerem ovládaný protektorát, Slovensko se od bývalé republiky oddělilo a stalo se samostatným fašistickým státem. Německá rozpínavost vyvrcholila v září roku 1939 napadením Polska, jemuž přes vyhlášení války Francie a Velké Británie Německu, nikdo významně nepomohl. To byl začátek druhé světové války.²²

2.2 Zločiny Rudé armády na nevinném obyvatelstvu

Rudá armáda v prvních šesti měsících německé invaze ztratila více jak 4 milióny mužů. K těmto velkým ztrátám došlo po porušení smlouvy podepsané v Moskvě 23. srpna 1939 mezi Sovětským svazem a Třetí říší o neútočení.²³ Smlouva byla porušena v ranních hodinách dne 22. června 1941 útokem německých vojsk na území Sovětského svazu. Rychlý postup německých vojsk byl mnohdy doprovázen vítáním obyvatelstva, především na Ukrajině, jež nabylo pocitu osvobození od bolševismu a Stalinovy tyranské vlády. Postup vojsk Třetí říše se zastavil až v zimě roku 1941, což zásadně ovlivnilo průběh války na východní frontě. Sovětské velení využilo nepřipravenost německé armády na zimní podmínky a ke konci roku 1941 způsobili Sověti Hitlerovi ztráty pohybující se okolo třičtvrtě milionu mužů. Necelé čtyři roky tvrdých bojů, doprovázené krutostí obou armád k válečným zajatcům a civilnímu obyvatelstvu, udělalo z války na východní frontě nejkrvavější vojenský konflikt v historii lidstva. Velká vlastenecká válka²⁴ a cesta k jejímu vítězství si vyžádala přibližně 19 milionů životů mezi vojáky a civilním obyvatelstvem Sovětského svazu.²⁵

²² BĚLINA, Pavel. *Dějiny evropské civilizace*. 4., upr. vyd. Praha: Paseka, 2002. s. 218-224.

²³ Smlouva mezi nacistickým Německem a Sovětským svazem dostala název Ribbentrop-Molotov. Své jméno dostala podle německého ministra zahraničí Joachima von Ribbentropa a sovětského ministra Vjačeslava Molotova, kteří dne 23. srpna 1939 v Moskvě smlouvu podepsali.

²⁴ Velká vlastenecká válka bylo označení Sovětským svazem pro sovětsko-německou válku trvající v letech od 22. června 1941 do 8. května 1945.

²⁵ VINEN, Richard. *Evropa dvacátého století*. Praha: Vyšehrad, 2007. Dějiny Evropy (Vyšehrad). s.183-187.

Krutosti páchané německou armádou v Sovětském svazu, „*nadřazenost*“ árijské rasy, cíl vyhladovět civilní obyvatelstvo žijící ve městech Stalingradu a Leningradu, vedl sovětské vojáky k touze po pomstě. Vojáci sovětské armády, v níž byly zastoupeny různé národnosti celého soustátí, jejichž způsob myšlení byl odlišný od toho západoevropského, se při vstupu do Evropy ocitli naprosto v neznámé kultuře. Převážná většina těchto vojáků se narodila v chudobě, dopadala na ně každodenní tvrdost komunistického režimu. Tito lidé žili často bez šance na vzdělání a mnozí neuměli ani číst a psát. Ztráty těchto sovětských vojáků byly obrovské, na jednoho německého muže připadalo osm sovětských. Vojáci Rudé armády byli téměř otroky, vlastním velením byli při útoku hnáni vpřed a při nejmenším zaváhání byli stříleni jednotkami Směrš.²⁶ Padnout do zajetí se pro sovětského vojáka rovnalo vlastizradě, za niž hrozil vojákovi i jeho rodině přísný trest.²⁷ Pro tyto muže byla smrt každodenní realitou, zabíjeli, aby sami nebyli zabiti, hodnoty, nám dnes tak samozřejmé, byly pro tyto muže něčím naprosto neznámým.

Krutost Sovětského svazu k lidem na obsazovaných územích se projevila především ke konci války v letech 1944-1945. Surové jednání a zacházení vojáků Rudé armády s válečnými zajatci, pacienty a personálem vojenských nemocnic, ale také s civilním obyvatelstvem bylo otřesné. Hlavními oběťmi sovětských vojáků v touze mstít se nepříteli byli nevinní obyvatelé včetně starých lidí, žen, dětí a duchovních, především z řad římskokatolické církve. Vyvrcholení válečných zločinů sovětské armády se odehrálo na území Třetí říše v západním a východním Prusku, Pomořansku, Brandenbursku a ve Slezsku.²⁸

V Opolském Slezsku se zdržovala vojska Rudé armády od ledna do května roku 1945 a jejich jednání k civilnímu obyvatelstvu a duchovním bylo strašlivé. Za tuto dobu bylo v Opoli zabito sovětskými vojáky 39 katolických kněží a přes 100 řeholních sester a bratrů. Velkou roli na takto vysokém počtu obětí sehrál i fakt, že většina kněží a řeholníků zůstala na území Opolského Slezska společně s věřícími, jež z různých důvodů nemohli být evakuováni. Mnozí duchovní našli smrt právě při obraně svých věřících, především při ochraně žen a dívek před znásilněním.²⁹

²⁶ Směrš byla zvláštní jednotkou Rudé armády podřízena Státnímu výboru obrany. Úkol jednotek Směrš spočíval v odhalování zrádců, zbabělců a kolaborantů ve vlastních řadách.

²⁷ KUBÍK, Petr. *Rudé stíny: sovětské válečné zločiny 1941-1945*. Praha: Mladá fronta, 2003. s. 29-34.

²⁸ KUBÍK, Petr. *Rudé stíny: sovětské válečné zločiny 1941-1945*. Praha: Mladá fronta, 2003. s. 94-96.

²⁹ HANICH, Andrzej. *Martyrologium duchowieństwa Śląska Opolskiego w latach II wojny światowej*. Opole: Muzeum Śląska Opolskiego, 2009. s. 57-60.

2.3 Narození a dětství Marie Paschalis

Marie Paschalis Jahn se narodila 7. dubna roku 1916 v obci Oberneuland, dnešní Górna Wieś nedaleko polského města Nisy ve Slezsku.³⁰ V době narození a života Marie Paschalis byla Nisa německým městem. Marie byla nejstarší ze čtyř dětí Karla Eduarda Jahna a Berty Kleinové později Jahnové. Budoucí mučednice byla pokřtěna tři dny po svém narození 10. dubna ve farním kostele svatého Jana Křtitele v Nise a přijala jméno Marie Magdalena. Otec Karl byl v průběhu první světové války frontovým vojákem, a proto ke svatbě Mariiných rodičů došlo až po skončení války 19. května roku 1919.³¹ Po svatbě se manželům narodili ještě tři sourozenci, sestra Lucie a bratři Erwin a Helmut. Podle jmen rodičů, sourozenců a převážně německého obyvatelstva v Nise se dá předpokládat, že rodina byla německá. V sedmi letech Marie nastoupila do obecné školy v Nise a školu ukončila ve svých čtrnácti letech roku 1930. V tomto roce Marie poprvé přistoupila ke svátosti smíření a následnému prvnímu svatému přijímání. Rodina Jahnových byla velmi zbožná, dívce se dostávalo dobrého duchovního vedení a již ve svém dětství byla otevřená potřebám druhých, kterým s laskavostí pomáhala. Otec živil rodinu jako truhlář a z důvodu složité doby a tíživé finanční situace odjel již v roce 1926 za prací do vestfálského Herne. V prosinci téhož roku za ním přijela i matka Berta se třemi dětmi – Lucií, Edwardem a Helmutem, Marie zůstala u svých známých v Nise. Po dokončení obecné školy nastoupila do učení v niské továrně na zpracování ovoce. V místní továrně studovala a pracovala v letech 1930-1933. Na přelomu let 1934/1935 Marie odcestovala za rodiči a sourozenci do Vestfálska, kde zpočátku pracovala v Herne. Později si našla práci v nedalekém Wuppertalu-Barmen jako pomocnice v katolickém tovaryšském domě vedeném sestrami boromejkami. Zde se projevuje první touha Marie po zasvěceném duchovním životě vstupem do mariánské kongregace. Život v kongregaci musela však za nedlouho opustit a po pouhém roce ve Vestfálsku se vrátila zpět do Nisy, aby mohla pečovat v rodném domě Langfeld o vážně nemocnou majitelku domu Annu Langfeldovou a její nevidomou sestru Agnes. Anna Langfeldová o Marii pečovala v době, kdy rodiče odjeli za prací do Herne. S její sestrou Agnes měla také velmi blízký vztah a vyjadřovala se o ní jako o tetě. Je zřejmé, že Mariina obětavost a služba potřebným lidem vedla k dozrání touhy vstoupit do kláštera k sestram Alžbětánkám, jejichž poslání

³⁰ Nisa (polsky Nysa, německy Neisse, latinsky Nissa), město leží ve Slezsku v jižním Polsku. Nisa byla součástí německého císařství, Výmarské republiky a později, do konce druhé světové války Třetí říši.

³¹ JAŠŠ, Richard. Sestra Maria Paschalis. *Mihujte se.* č. 40, s. 24.

spočívá především v péči o nemocné a opuštěné lidi. To byly hodnoty silně promlouvající k této zbožné dívce a její charismatické osobnosti.³²

2.4 Vstup do kláštera

Touha Marie Magdaleny vstoupit do kláštera dozrála 30. března v roce 1938, kdy vstoupila do Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. Předtím však musela vyřešit problém, jelikož podle dřívějších právních předpisů do kláštera nemohl vstoupit uchazeč s nemanželským původem. Marie se narodila v době první světové války jako nemanželské dítě a otec Karl po návratu z vojny a následné svatbě na úřadě nepotvrdil příjmení Jahn pro svoji nejstarší dceru. Tuto záležitost úředně napravil 20. listopadu 1937 a Marii dal rodinné jméno Jahn. V cestě ke vstupu do kláštera mohl stát ještě případný nesouhlas matky představené, ke kterému však nedošlo, a Marie tak ve svých 21. letech mohla vstoupit do Kongregace sester svaté Alžběty.

2.5 Působení v řádu sester svaté Alžběty

Úspěšné Mariino absolvování postulátu bylo zakončeno desetidenním duchovním rozjímáním, po kterém následovalo samotné zasvěcení. Dne 3. října zahájila společně s dalšími sedmi kandidátkami noviciát, oblékla řeholní oděv a přijala duchovní jméno Marie Paschalis.³³ Radost ze života v klášteře spojeného se sliby dané Pánu a započatým noviciátem popisuje sestra Marie Paschalis v dopise adresovaném rodičům v lednu 1939. „*Prosím, zahrňte do svých modliteb naši ctihodnou představenou, která mi ve všech směrech pomáhala. Za všechno vděčím jim, protože sama bych nebyla schopna nic přinést. Zasvěcení předcházelo desetidenní duchovní rozjímání a zasvěcení se konalo 3. října, bylo nás osm kandidátek. O půl deváté byla slavnostní mše svatá, po níž jsme dostali hábit a růženec. Potom jsme se vrátili do slavnostně vyzdobené kaple jako novicové v bílém hábitu a závoji. Tam jsme obdrželi naše duchovní jméno, které už znáte. Nyní již nepatříme světu, ale pouze našemu nebeskému ženichovi. Po skončení obřadu jsme se odebrali do jídelny, kde nás vřele přivítala ctihodná matka a sestry.*“³⁴ Marie dále v dopise popisuje první prožité Vánoce v klášteře. Štědrý den ve společenství sester, vánoční večírek a slavnostní půlnoční mši svatou. Děkuje za obdržený vánoční balíček a

³² RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 99-100.

³³ Paschalis je jméno latinského původu a znamená Velikonoce.

³⁴ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Autograf, dva listy A5, s. Marie Paschalis, leden 1939.*

dopis od rodičů, který ji velmi potěšil. Zmiňuje řeholní život v noviciátu spojený s náročnou přípravou a vyjadřuje touhu po studiu, aby se mohla stát dobrou a statečnou sestrou. Na závěr připojuje pozdrav pro rodiče a sourozence³⁵.

O rok později, v době, kdy začala druhá světová válka, složila Marie Paschalis dne 19. října 1939 sliby první profese a zahájila juniorát. Období juniorátu trvá přibližně pět let, posilňuje a prohlubuje vztah k Bohu, který je zakončen složením věčných slibů. Po složení časných slibů byla mladá sestra poslána matkou představenou v letech 1939-1942 nejdříve do alžbětinského kláštera v Kluczborku a následně do Glubczyc. V Kluczborku Marie Paschalis nebyla příliš dlouho z důvodu využití a přeměny kláštera na vojenskou nemocnici pro raněné vojáky wehrmachtu. Marie tak byla přeložena do Glubczyc, kde působila jako ošetřovatelka v nemocnici a později až do dubna 1942 jako pečovatelka v domově důchodců. V dubnu téhož roku byla povolána provinční představenou zpátky do Nisy, kde začala pracovat jako kuchyňská sestra a pečovatelka o starší sestry v Domě svaté Alžběty. Marie se velmi snažila a svoji řeholní službu zastávala svědomitě a s obětavou láskou. Řádně vykonávala každou řeholní povinnost, usilovala o duchovní rozvoj a službou druhým se snažila přibližovat Pánu. Není proto divu, že matkou představenou byla Marie Paschalis hodnocena jako poslušná sestra, věrná svému přesvědčení. Dopisy a pohlednice psané rodičům svědčí o jejím hlubokém prožívání víry a snaze být svědomitou a poctivou sestrou.³⁶ V květnovém dopise roku 1942 před svátkem Letnic³⁷ informuje rodiče o návratu z Glubczyc zpátky do Domu svaté Alžběty v Nise. Přes nejednoduchou dobu a náročnou službu, kterou v kongregaci sester vykonávala, ujišťuje rodiče o tom, že si vede dobře a je šťastná. Zmiňuje se o návštěvě tety Agnes, již díky povolení matky představené mohla navštívit. V dopise mladá sestra vyjadřuje starost o budoucnost kláštera plynoucí z politické a válečné situace a vyjadřuje lítost nad lidmi vzdálenými od Boha, za které se s láskou modlí.³⁸ „Dneska byly opět pohřbeny dvě zdejší sestry a kandidátky nesmějí být připouštěny. To není správné, Bůh dej, aby přišel lepší čas. Dneska máme noční Adoraci v naší kapli a chceme vzpomenout na naše bojovníky, kteří za nás musejí krváčet tam venku a taky za ty nejchudší, kteří se

³⁵ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Autograf, dva listy A5 s. Marie Paschalis, leden 1939.*

³⁶ RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem.* Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 100-101.

³⁷ Slavnost Seslání Ducha svatého připadala v roce 1942 na 24. května.

³⁸ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Dopis psaný na čtyřech stranách A4, s. Marie Paschalis. Nisa před 24. květnem 1942.*

*oddělili od katolické církve. Ach ti nešťastní, není divu, že v takových lidech není ani kousek lásky a že jsou kvůli nim ostatní lidé nešťastní. Kéž se dobrý Pán smiluje nad těmi nejchudšími. Nyní se milí rodiče na chvíli zavřu a půjdu navštívit milého Spasitele, protože i já se mám za co modlit.*³⁹ V dopise také vyjadřuje starost o své rodiče a sourozence, pozdravuje je a prosí matku, aby do svých dopisů psaných bratrovi Erwinovi, povolánému do říšské armády, připojila i její jméno a adresu kláštera. Na závěr všechny ujišťuje o svých modlitbách a milostech Ducha svatého⁴⁰.

Dne 10. ledna 1943 napsala Marie Paschalis rodičům do Herne dopis, ve kterém je informuje o úmrtí své pěstounky, která o Marii pečovala v době, kdy rodiče a sourozenci odjeli za prací do Herne. Rodiče ujistila, že posledních několik dní mohla strávit se svoji umírající pěstounkou, která zemřela v domácím prostředí zaopatřená svátostmi. Vyjadřuje také radost o obdržení dopise od bratra Erwina. Na závěr všechny zdraví, prosí o modlitby a ujišťuje o Boží lásce.⁴¹

V posledním dochovaném dopise z roku 1943 napsala rodičům po hromadných červnových náletech na Hamburk. Dopis je psán bez data, pravděpodobné napsání dopisu je koncem léta. Marie píše s obavou, zda jsou rodiče v pořádku po pravidelných náletech spojeneckých letadel. Zároveň rodiče ujišťuje, že ona je v pořádku a že ve Slezsku žádné nálety zatím nebyly. Z dopisu je taky patrné, že už i bratr Helmut byl povolán do služeb wehrmachtu. Informuje do Herne také o dobrém stavu tety Agnes a o překonání bolesti ze ztráty sestry. Pokud to matka představená dovolí, tak u ní Marie Paschalis stráví vánoční svátky. Na závěr rodiče a sourozence srdečně pozdravuje a prosí, aby o sobě dávali často vědět, že jsou v pořádku.⁴²

V lednovém dopise z roku 1944 děkuje drahým rodičům za obdržení vánočního balíček, a ještě větší radost vyjadřuje ze zprávy, že jsou rodiče a sourozenci zdraví a v pořádku. Vše svěruje do Božích rukou. Informuje rodiče o obdržení dopise od bratra Helmuta, který se nachází ve Francii. Píše také o tetě Agnes, kterou přes svátky navštívila na jedno odpoledne a o radosti, kterou její návštěva a drobný dárek od matky představené

³⁹ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Dopis psaný na čtyřech stranách A4, s. Marie Paschalis. Nisa před 24. květnem 1942.*

⁴⁰ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Dopis psaný na čtyřech stranách A4, s. Marie Paschalis. Nisa před 24. květnem 1942.*

⁴¹ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Psáno oboustranně jako autograf A4, s. Marie Paschalis. Nisa 10. ledna 1943.*

⁴² Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Autograf oboustranně popsán na listu A5, s. Marie Paschalis. Nisa konec léta 1943.*

tetě udělal. Zmiňuje se rovněž o výročí úmrtí její pěstounky s přesvědčením, že už je na lepším místě. S důvěrou v Boží ochranu pozdravuje celou rodinu.⁴³

Marie Paschalis při své službě řeholní sestry v kuchyni měla náročný téměř každý den. Na své rodiče, sourozence a známé vzpomínala především v častých modlitbách a pravidelně jim adresovala dopisy. I v případě volného času nebylo možné rodinu v Herne navštívit z důvodu velmi častých náletů spojeneckých letadel. Rodičům 2. července 1944 v dopise píše o prvních sirénách, které zazněly v Nise. Ujišťuje rodiče, že je v pořádku a ve svých modlitbách myslí mimo jiné na všechny blízké. Děkuje Pánu Bohu za příhodné počasí pro dobrou úrodu obilí a brambor. Píše o své známé, které se před pár dny narodil chlapec, a o její prosbě, aby jí šla na křtiny za kmotru. Musela však odmítnout, protože řád kongregace to neumožňuje.⁴⁴

V dopise napsaném rodičům 15. října 1944 píše o osmidenní dovolené strávené v klášterní zahradě Nisa – Średnia Wies. Píše o Boží dobrotě, díky které byla hojná úroda brambor a obilí, a to i přes všechnu lidskou nevděčnost. Popisuje také srpnové přemnožení housenek, kvůli kterému se muselo zelí sklízet o měsíc dříve. Líčí první noční sirény, poplach s nočním pískotem policisty uvnitř kláštera, který jako jediná sestra díky tvrdému spánku na chvíli zaspala. Po probuzení musela společně se sestrami zatěmnit okna a schovat se do sklepa. Naštěstí nálety nebyly směřovány na Nisu⁴⁵, a tak při třetím nočním poplachu už se většinou kláštera nechtělo ani vstávat z postele. V dopise píše, že často vzpomíná na matku a lituje rodiče, že nemohou být v Nise, kde je mnohem klidněji. Vyjadřuje obavu o bratry Helmuta s Erwinem a prosí dobrého Boha, aby byli naživu.⁴⁶

O necelý měsíc později někdy ve dnech po 1. listopadu 1944, píše na pohlednici rodičům, že si je vědoma blížícího se nebezpečí a předpovídá příchod možné smrti: *„Milí rodiče. Mohu vám říci, že jsem v bezpečí a doufám, že vy všichni jste na tom stejně. Zatím je tu klid. Děkuji vám za poslední dopis z 15. října. Svátek všech svatých je opět za námi. Možná se budou příští rok v tento čas modlit za naše ubohé duše. V zemi bude ležet*

⁴³ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Autograf oboustranně popsany A5, s. Marie Paschalis. Nisa 1. ledna 1944.*

⁴⁴ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Autogram dva listy, s. Marie Paschalis. Nisa 2. července 1944.*

⁴⁵ Noční nálety, které vyvolaly poplach a první sirény v Nise byly směřovány na města Beuthen a Gleiwitz.

⁴⁶ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Autograf list A4, s. Marie Paschalis. Nisa 15. říjen 1944.*

nespočet lidí, jež doposud nemysleli na smrt a kteří byli ještě mladi a zdraví. Člověk myslí a Bůh řídí. Do příště vás srdečně zdravím. Milí rodiče, vaše dcera Paschalis.“⁴⁷

Na začátku prosince 1944 v psaném dopise sděluje rodičům informaci o prvních spojeneckých bombardérech, jež letěly nad Nisou. Dodává, že je zdravá a v pořádku a doufá, že i rodiče a sourozenci jsou zdraví a naživu. Píše o návštěvě tety Agnès, již navštívila společně s matkou představenou a vzkazuje od ní pozdravy pro celou rodinu do Herne. Kromě toho rodiče informuje o nemocné sestře Virgílii, o níž pečuje, a nemá proto příliš času na dlouhé psaní. Na závěr všechny zdraví, prosí dobrého Boha o ochranu sourozenců a jejich návrat domů.⁴⁸

V poslední pohlednici sestry Marie napsané před 24. prosincem 1944 přeje rodičům všechno nejlepší k Vánocům a nadcházejícímu novému roku. Bolest a utrpení, jež přinesl rok 1944, vkládá do Božích rukou a připravuje se na to nejhorší, neboť je patrné, že nový rok bude ještě horší. Informuje o evakuaci Wroclawi, v důvěře v Boha rodičům připomíná, že nic se neděje bez jeho vůle. „*Milí rodiče. Oběma vám posílám co nejsrdečněji vánoční pozdravy a zároveň požehnaný Nový rok. Ano, ano, starý rok přinesl lidstvu mnoho utrpení a zdá se, že nový rok bude ještě horší. I my se nyní musíme připravit na nejhorší. Wroclaw se již musela vyklidit a evakuovat. Nechceme však ztrácet odvahu, všichni jsme v Božích rukou. Nic se neděje bez jeho vůle.*“⁴⁹

Posledním dochovaným psaním sestry Marie Paschalis je únorový dopis z roku 1945. Marie píše přání své matce Bertě k jejím narozeninám. V dopise vyjadřuje obavy o své sourozence, o kterých nemá žádné informace a od nichž dlouho dobu nedostala žádné psaní. Na závěr všechny zdraví, připojuje pozdravy od tety Agnes a prosí o co nejdřívější odpověď na svůj dopis.

2.6 Příklad a působení v obci Sobotín

V březnu 1945 se již vojáci Rudé armády přiblížili k Nise a zprávy uprchlíků z německého Slezska procházejících Nisou otřásly místními obyvateli. Není proto divu, že lidé začali opouštět své domovy v Nise ještě před vstupem Rudé armády. Před druhou

⁴⁷ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Pohlednice, s. Marie Paschalis. Nisa po 1. listopadu 1944.*

⁴⁸ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Autograf list A, psáno oboustranně, s. Marie Paschalis. Nisa 3. prosince 1944.*

⁴⁹ Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise. *Pohlednice, s. Marie Paschalis. Nisa před 24. prosincem 1944.*

světovou válkou měla Nisa přibližně 35 tisíc obyvatel a při vstupu sovětů se zde nacházelo pouze okolo 2000 lidí, z nichž necelé dvě stovky tvořili řeholníci.⁵⁰ Svůj podíl na tak nízkém počtu obyvatel mělo i místní velení wehrmachtu, které z obavy před krutostmi páchanými na civilním obyvatelstvu Třetí říše, nařídilo dne 22. března 1945 vyklizení města a odstěhování civilního obyvatelstva před předpokládaným běsněním vojáků Rudé armády.⁵¹ Matka představená, s. M. Arcadia Krollová, se proto rozhodla mladou sestru Marii Paschalis společně se sestrou Marií Fides ochránit a poslala obě řeholnice na prozatím nedotčenou severní Moravu. Jejich cesta z Nisy vedla po krátkodobých zastávkách napřed do Górné Wsi a odtud směrem na jih do Zlatých Hor a přes Jeseníky do Loučné nad Desnou, Velkých Losin až do konečné obce Sobotín. Matka představená se pro tento neobvyklý krok rozhodla z obavy před možným znásilněním, které hrozilo pro mládí a půvab obou sester. O prozíravosti svého rozhodnutí se mohla sestra představená přesvědčit hned první den vstupu Rudé armády do Nisy. Dne 24. května rudoarmějci vtrhli do kláštera sester důchodkyň na ulici Slaviaňská 16, kde se nacházely především starší a nemocné sestry. Touha vojáků mstít se na nevinném obyvatelstvu a ničit všechno, co souviselo s Bohem, znamenala pro většinu sester mnohdy dlouhé psychické a fyzické mučení končící smrtí. Vojáci mučili a zabíjeli sestry před očima ostatních za jakékoliv nesplnění svých požadavků. Řeholnice ale raději volily mučení a smrt, než aby byly vojákům po vůli, a proto již první den zemřely dvě alžbětánské sestry při obraně čistoty mladých dívek, které měly být znásilněny.⁵²

2.7 Smrt Marie Paschalis Jahn

Po opuštění Nisy pobývala Marie Paschalis s Marií Fides nějaký čas ve Velkých Losinách, odkud byly přestěhovány do obce Sobotín, kde obě mladé sestry bydlely v domě nedaleko kostela u rodiny Theilových. Nebyly však jediné, komu podhůří Jeseníků poskytovalo dočasné útočiště. Ve Velkých Losinách a okolních obcích našly azyl desítky uprchlíků z německého Slezska a také se zde nacházeli lidé z vybombardovaných německých měst Hannoveru, Dortmundu, Essenu a Berlína. Dobové materiály po příchodu uprchlíků popisují až dvojnásobný nárůst počtu obyvatel v obcích Velké Losiny, Petrov nad Desnou, Loučná nad Desnou a Sobotín.⁵³ Po

⁵⁰ ROZSÍVALOVÁ, Anna. Maria Paschalis Jahn. *Tam&Tam*. č.5, ročník 13, s. 10-11.

⁵¹ Převážná část Pruského Slezska byla do konce druhé světové války součástí Třetí říše.

⁵² Margarita Gabriela Cebula CSSE, *Ocalić od zapomnienia, Nisa 1996*

⁵³ OBEC RAPOTÍN. *Osvobození Rapotína a okolních vesnic v roce 1945*. [online]. © [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: <https://www.rapotin.cz/>

ubytování v obci Sobotín se obě mladé sestry připojily ke skupině řeholnic svaté Alžběty z Moszczanky. V Sobotíně se nacházely dva pečovatelské domy, o jeden pečovaly sestry františkánky a o druhý alžbětinky společně se sestrami Marií Fides a Marií Paschalis.⁵⁴ Před příchodem sovětské armády se obě mladé sestry přestěhovali z domu Theilových do štětínovské školy č.p. 54, ve které bydlely ostatní sestry. Do obce Sobotín dorazili rudoarmějci od Bruntálu přes horské sedlo Skřítek dne 7. května 1945. Krátce po vstupu vojáků začalo docházet ke krádežím a rabování. Již dne 8. května došlo k tragédii, kdy po potyčce Engelberta Prosig a dvou rudoarmějců došlo k postřelení jednoho z vojáků. V souvislosti s tím bylo zabito 16 osob a vypáleno několik domů.

Dne 11. května v poledních hodinách místní učitelka Elisabeth Eckeová spatřila na kole se blížícího vojáka Rudé armády. Okamžitě varovala ženy nacházející se ve škole. Marie Paschalis varování nezaslechla a vyšla ven, kde byla zahlédnuta vojákem. Po spatření rudoarmějce se mladá sestra ulekla a běžela zpátky do místnosti. Po chvíli se však otevřely dveře, ve kterých stál ruský voják a vyzval mladou sestru, aby jej následovala. O mučednické smrti svědčí sobotínská farní kronika, do které celou událost zaznamenal nejpravděpodobněji místní kostelník Engelbert Prosig. V kronice se uvádí statečné jednání sestry Paschalis, kterou chtěl znásilnit ruský voják. Mladá sestra se však bránila a nechtěla být vojákovi po vůli. Po varovném výstřelu z vojákovy pistole poklekla, uchopila kříž a v odevzdanosti k Pánu prohlásila: „*Já patřím Kristu, ne vám.*“⁵⁵ Poté byla vojákem zastřelena. Místní farář Bruno Esche ve svých vzpomínkách potvrzuje mučednickou smrt mladé sestry, které však nebyl očitým svědkem. Dosvědčuje, že mladou sestru pochoval v blízkosti kostela na místním hřbitově. Hrob sestry Marie Paschalis se nachází naproti zákristii kostela u hřbitovní zdi v Sobotíně.⁵⁶

Hrdinství a věrnost Kristu jenž projevila mladá řeholnice Marie Paschalis Jahn nebyla z řad sester kongregace svaté Alžběty ojedinělá. Bylo nespočet těch, kteří ke konci války našli smrt z rukou vojáků Rudé armády při obraně víry a čistoty. Jen sester alžbětánek zemřelo víc jak dvě desítky a své početné oběti měly mezi mužskými a ženskými řády také františkáni, dominikáni, jezuité, sestry boromejky a mnoho dalších.

⁵⁴ Sestry františkánky, alžbětinky a alžbětánky se řídí řeholí sv. Františka, mezi jejich spiritualitou jsou jen nepatrné odlišnosti, proto mohly spolupracovat velmi přirozeně.

⁵⁵ Fara Velké Losiny. *Kronika farnosti Sobotín*.

⁵⁶ OBEC RAPOTÍN. *Osvobození Rapotína a okolních vesnic v roce 1945*. [online]. © 2023 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: <https://www.rapotin.cz/>

3 Blahoslavené spolusestry mučednice

3.1 *Maria Edelburgis Juliana Kubitzká*

Sestra Maria Edelburgis Kubitzká se narodila 9. února 1905 nedaleko města Namysłów v obci Dabrowka Górna. V sedmi letech přišla ještě se třemi sourozenci o matku, otec se však zanedlouho znovu oženil a zplodil ještě čtyři potomky. Všem dětem se dostávalo dobré křesťanské výchovy, a tak není divu, že Maria a její nejmladší bratr se rozhodli pro službu Pánu. Ve svých 24 letech vstoupila k sestřím alžbětánkám ve Wroclawi, odkud byla po dvou letech matkou představenou poslána do města Zarów. Její službou v kongregaci byla pečovatelská činnost, pro niž měla mimořádný dar a nadání. Dne 14. února 1945 vstoupila vojska Rudé armády do města Zarów a vojáci si bez váhání začali vybíjet vztek na nevinném obyvatelstvu. Sestry byly vyhnány ze svého kláštera a násilně odvedeny do místní hospody Lufft, kde byly společně s dalšími obyvatelkami města trýzněny. Sestra Edelburgis byla společně se dvěma řeholnicemi a dalšími dívkami trýzněna všemi způsoby přes noc ze dne 17. na 18. února. Po skončení mučení ztrýzněné ženy odešly na faru, mezi nimi i sestra Edelburgis. Ztrápená fyzickou a duševní bolestí sdělila místnímu knězi Maxu Schubertovi, že už takové mučení nevydrží a raději zemře. Když v odpoledních hodinách 20. února přišli rudoarmějci na místní faru a sestra Edelburgis byla vyzvána vojákem, aby jej následovala, odmítla. Po neúspěšném snažení sestru přemluvit vytáhl voják pistoli a vyhrožoval řeholnici zastřelením. Odhodlaná sestra se nenechala zastrašit, svůj život odevzdala svému Pánu, načež ji rudoarmějec střelil. Ještě, než statečná sestra Edelburgis zemřela, byla otcem Schubertem zaopatřena svátostmi.⁵⁷

3.2 *Maria Rosaria Elfrieda Schilling*

Další hrdinnou obětí byla 36letá Maria Rosaria Schilling. Narodila se dne 5. května ve Wroclawi v protestantské rodině. V Nise u sester svaté Alžběty studovala v rodinné škole a po ukončení studia ve 20 letech vstoupila do Kongregace sester svaté Alžběty. Kdy a za jakých okolností konvertovala ke katolické víře, nevíme, ale jistě na toto rozhodnutí mělo vliv studium, jež vedly sestry alžbětánky. Věčné sliby složila sestra Schilling 29. července 1935. Po složení slibů působila v několika alžbětánských domech

⁵⁷ RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 15-23.

jako administrátorka, ale věnovala se i péči o nemocné a pastorační. Posledním působištěm bylo pro sestru Schilling město Nowogrodziec, kde se v alžbětinské školce věnovala dětem. Dne 18. února do města vtrhla Rudá armáda a pro místní řeholnice, které byly donuceny opustit dům Kongregace, začalo utrpení. O tři dny později byla sestra Rosaria odvedena vojáky na velitelství, kde byla celou noc krutě trýzněna. Když po návratu sdělila spolusestrám a místnímu knězi, co prožila, dostala generální absoluci.⁵⁸ O den později nařídili vojáci sestrám odebrat se na velitelství, s výjimkou sestry Rosarie, jež měla zůstat, aby byla po vůli veliteli vojáků. Řeholnice tušila, co by následovalo, kdyby zůstala, a tak se z posledních sil vzchopila a vydala se na cestu s ostatními. Když se velitel dozvěděl, že sestra neuposlechla jeho rozkazu, rozzuřil se a vyčerpanou sestru zastřelil. Poslední slova statečné řeholnice, než naposledy vydechla byla: „*Ježíši! Maria!*“. Tělo sestry, jež umírala s důvěrou ve svého Ženicha, bylo pochováno na farním hřbitově v Nowogrodzci.

3.3 Maria Adela Klara Schramm

Obětí z řad sester alžbětánek je i Marie Adela Schramm, jež byla matkou představenou v obci Godzieszowe u Lubáně. Narodila se dne 3. června 1885 nedaleko Kladska v obci Laczna. Do Kongregace sester svaté Alžběty vstoupila ve svých 26 letech, v roce 1915 složila první sliby a dne 29. června 1924 složila sliby věčné. Sestra Schramm sloužila nejprve v Ramultowicích nedaleko Wroclawi, odtud byla poslána do Sklářské Poruby, následně sloužila opět v Ramultowicích, poté ve Valbřichu-Sobiecině a konečným působištěm se stal Godzieszow u Lubáně, kde působila od roku 1944 jako matka představená. Po celou dobu působení se věnovala pečovatelské službě o staré a nemocné lidi, o něž se starala s obětavou láskou a trpělivostí. Když Němci zbudovali ke konci války v Godzieszowě polní nemocnici, pečovaly sestry alžbětánky o raněné vojáky, již byli mnohdy velmi mladí. Ještě, než do obce přišli rudoarmějci, poslala sestra Adéla své mladé řeholnice dál na západ, sama však zůstala. Když dne 20. února 1945 vstoupili do Godzieszowa sovětské vojáky, začalo rabování a trýznění těch, kteří neutekli.⁵⁹ Sestra Schramm se ukryla spolu s dalšími u místního hospodského, Pavla Bauma, na půdě. Když dne 25. února sešla v poledne z půdy, aby se mohla najíst, byla ještě s dalšími nešťastníky překvapena sovětskými vojáky. Ti hned začali střílet a zabili, včetně hospodského, pana

⁵⁸ Generální absoluce se uděluje pouze ve výjimečných případech. V případě sestry Schilling hrozilo nebezpečí smrti po drastickém mučení vojáky Rudé armády.

⁵⁹ RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 33-38.

Bauma, každého, až na řeholní sestru, kterou chtěli první znásilnit. Přesto, že byli v převaze, nedokázali místní matku představenou přemoci, a tak ji bezostyšně zastřelili. Její tělo bylo nalezeno náhodně v roce 1970 naproti hospody při kopání potrubí. Na toto místo byla umístěna tabulka, připomínající sestru Marii Adelu Schramm a její hrdinskou smrt⁶⁰.

3.4 Maria Sabina Anna Jadwiga Thienel

Alžbětánskou mučednicí se stala také Maria Sabina Thienel, jež zemřela po vyslovené prosbě k Panně Marii o zachování čistoty. Narodila se dne 24. září 1909 v obci Rudziczky nedaleko Nisy. Do kongregace sester svaté Alžběty vstoupila v Nise 22. února 1933 a 10. října téhož roku zahájila noviciát. Věčné sliby složila dne 31. července 1940 ve Wroclawi. Ve Wroclawi v domě svatého Mikuláše působila řeholnice jako ošetřovatelka až do rozhodnutí matky představené poslat mladou sestru do Lubáně. K tomuto rozhodnutí sestry představené došlo z obavy před blížícími se sovětskými vojsky, která se k Wroclawi přibližovala, a tak sestra Thienel společně s ostatními přijela dne 15. září do Lubáně. V Lubáni se věnovaly sestry alžbětánky pečovatelské službě až do dne příjezdu vojsk Rudé armády 28. února 1945. Vojáci po vtrhnutí do kláštera začali obtěžovat a znásilňovat. Když se jeden z vojáků rozhodl pro sestru Thienel a začal se po ní sápat, zvolala k Panně Marii o pomoc a ochranu panenství. Voják, jenž rozuměl tomu, co sestra vyslovila, se ulekl a odešel. Jiné řeholnice takové štěstí neměly, byly vojáky mučeny a některé zavražděny. Následující den po všech těch hrůzách, o kterých sestra Sabina věděla, se začala modlit k Panně Marii s prosbou o zachování panenství. V ten okamžik vyšel z vedlejší místnosti náhodný výstřel, který prošel zavřenými dveřmi a zasáhl mladou sestru přímo do srdce. Řeholnice byla na místě mrtvá. Očití svědci a řeholní sestry byly přesvědčeny o vyslyšené prosbě Pannou Marií. Tělo sestry Sabiny bylo pochováno na katolickém hřbitově v Lubáni.⁶¹

3.5 Maria Melusja Marta Rybka

Sestra Maria Melusja Rybka položila svůj život při obraně čistoty mladé dívky. Narodila se dne 11. července 1905 v Pawlowě nedaleko města Ratiboř. Do kongregace sester svaté Alžběty vstoupila 5. října 1927, do noviciátu byla přijata 19. dubna 1928,

⁶⁰ KOPŘIVOVÁ, Eliška Diana. Slezské alžbětinky. *Tam&Tam*. č.6, ročník 13, s. 11-12.

⁶¹ RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 41-52.

první profesi složila 22. dubna 1929 a věčné sliby 31. července 1934. Řeholní život strávila v Nise v Domě svatého Jiří na Slowiańskiej ulici.⁶² V kongregaci vykonávala službu zahradnice a vypomáhala v pekárně. Během války sloužila především jako ošetřovatelka nemocných a pečovala o dívky z místní rodinné školy. Dne 24. března 1945 vstoupila vojska Rudé armády do Nisy, ještě ten den začala rabovat město a znásilňovat místní ženy. Sestra Melusja byla společně s více než 30 dalšími lidmi schovaná ve sklepech klášterního domu. V odpoledních hodinách vstoupil sovětský voják do sklepení, kde spatřil schované řeholnice s dalšími obyvateli Nisy a vyhlídl si mladou dívku, kterou chtěl znásilnit. Statečná sestra Melusja se dívky zastala, dívku uchránila a voják odešel. Za chvíli se však vrátil ještě se svým komplicem a odvedli dvě řeholnice. Jednou z nich byla sestra Melusja. Ostatní lidé slyšeli, jak obě sestry obnovily řeholní sliby a potom už následoval jenom křik zakončený střelbou. O necelé dvě hodiny později byl dům zapálen, ale oheň se zázračně zastavil v místě, kde ležela mrtvá sestra Melusja, a požár byl uhašen. Tělo statečné řeholnice bylo pochováno v klášterní zahradě v Domě svatého Jiří.⁶³

3.6 Maria Sapientia Lucja Heymann

Nejstarší z deseti blahoslavených alžbětinek je sestra Maria Sapientia Heymann. Narodila se 19. dubna 1875 v malé vesnici Lubiesz nedaleko Walcza. Do Kongregace sester svaté Alžběty vstoupila v čerstvých 19 letech. Do noviciátu byla přijata 29. října 1894, období juniorátu zahájila 26. července 1897 a věčné sliby složila 2. července 1906. Sestra Sapientia sloužila přes 30 let v Hamburské nemocnici jako ošetřovatelka a v roce 1927 byla poslána do Nisy, kde pečovala o staré a nemohoucí řeholnice. V den vstupu Rudé armády do Nisy a po zabrání kláštera sester sv. Alžběty vojáky byly sestry rudoarmějci poslány do refektáře. Ještě toho dne se sestra Sapientia zastala mladé novicky, kterou se snažil jeden z vojáků odvléknout a znásilnit. Poprosila jej, aby mladou sestru, Kristovu snoubenku, přestal trápit, nato byla vojákem zastřelena. Zemřela před očima spolusester při obraně mladé sestry a její panenské čistoty. Její tělesné ostatky byly pochovány do společného hrobu v klášterní zahradě na Slowiańskiej ulici.⁶⁴

⁶² Margarita Gabriela Cebula CSSE, *Ocalić od zapomnienia, Nisa 1996.*

⁶³ KOPŘIVOVÁ, Eliška Diana. Slezské alžbětinky. *Tam&Tam*. č.6, ročník 13, s. 12.

⁶⁴ RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 55-61.

3.7 Maria Adelheidis Jadwiga Topfer

Sestra Maria Adelheidis Jadwiga Topfer se narodila 26. srpna 1887 v Nise. Narodila se rodičům jako třetí dítě z pěti dcer. O matku přišla ve svých čtyřech letech a otec, jenž zůstal na výchovu svých dětí sám, zemřel o osm let později. Adelheidis a její mladší sestry Ida a Marta byly městem poslány do Domu svaté Notburgy v Nise, o něž pečovaly sestry alžbětánky. Vychovatelská péče řeholnic na dívky natolik zapůsobila, že jejich pozdější cesta vedla k řeholnímu životu. Do kongregace vstoupila společně s mladší sestrou Idou 24. září 1907, do noviciátu nastoupila 30. dubna 1908, první profesi složila 15. června 1910 a věčné sliby sestry Adelheidis se konaly 19. července 1919. Po složení věčných slibů působila nějaký čas v alžbětinském domě na ulici Slowiańska 16 a na začátku první světové války byla přeložena do města Koźle. Sestra Adelheidis se věnovala kantorské činnosti a později se stala i ředitelkou tamní rodinné školy v Domě sv. Karla. Roku 1941 byl řeholní dům v Koźle předělán na vojenskou nemocnici wehrmachtu, a tak se sestra Adelheidis věnovala ošetrovatelské péči o raněné vojáky. V roce 1943 byla provinční představenou poslána zpět do Nisy, kde se v Domě svaté Nodburgy věnovala ošetrovatelské péči. Dne 24. března 1945 pečovala společně s dalšími řeholnicemi v domě svaté Nodburgy o nemocné a staré lidi, když v tom kolem 15. hodiny vtrhl do místnosti důstojník Rudé armády se zakrvavenou rukou. Důstojník ze vzteku, že byl někým v budově kláštera postřelen, vytáhl pistoli a zastřelil sestru Sylwestru Ewertovou a Adelheidis Jadwigu Topfer. Těla obou sester byla pohřbena v klášterní zahradě, poté v roce 1946 byla převezena na Jeruzalémský hřbitov v Nise.⁶⁵

3.8 Maria Felicitas Anna Ellmerer

Sestra Maria Felicitas Anna Ellmerer se narodila 12. května 1889 v městě Grafińgu nedaleko Mnichova. Ve třech letech malé Anně zemřela matka, a tak se její otec Krzysztof Ellmerer oženil podruhé. Do kongregace vstoupila Anna Ellmererová ve svých dvaceti dvou letech a do noviciátu byla přijatá 25. dubna 1912. První profesi složila mladá řeholnice 16. června 1914 a o devět let později dne 5. července 1923 složila ve Wroclawi věčné sliby.⁶⁶ V kongregaci sester svaté Alžběty působila jako učitelka a vychovatelka. Prvním místem jejího působení byla Wroclaw, od roku 1939 působila v Düsseldorfu, poté

⁶⁵ HANICH, Andrzej. *Martyrologium duchowieństwa Śląska Opolskiego w latach II wojny światowej*. Opole: Muzeum Śląska Opolskiego, 2009. s. 107-109.

⁶⁶ Margarita Gabriela Cebula CSSE, *Ocalić od zapomnienia, Nisa 1996*.

byla přeložena do malé obce Kupu nedaleko Opole a v roce 1941 byla přeložena do Nisy. Když vojska Rudé armády dne 24. března 1945 vstoupila do Nisy, nacházela se sestra Felicitas spolu s dalšími sestrami a laiky v Domě svaté Alžběty. Osudným se sestře Felicitas stal nedělní večer 25. března, na který ten rok připadala Květná neděle. Vojáci v místnosti refektáře obtěžovali a napadali mladé řeholnice, které jim nechtěly být po vůli. Matka představená Arcadiada Krollová se mladých sester zastala, ale ihned byla vojákem napadena a pažbou zbraně bita až do bezvědomí. Sestra Felicitas, přestože věděla, co bude následovat, šla okamžitě matce představené pomoci. Jeden z vojáků se jí rozhodl znásilnit a začal statečnou sestru obtěžovat. Anna Ellmerer vojákovi vzdorovala, bránila svoji čest a vojákovi se vysmekla. Rozzuřený rudoarmějec vystřelil varovný výstřel, sestra Felicitas se postavila ke zdi místnosti, roztáhla ruce do tvaru kříže a statečným hlasem zvolala: „*At' żyje Kristus Kr...!*“. V ten okamžik byla zastřelena a volání ke svému Ženichovi už nedokončila. Vzteklý voják před mnohými svědky do umírající sestry začal kopat, dupat, a tak sestra Felicitas odešla dne 25. března 1945 ke svému Pánu. Tělo řeholnice bylo pochováno do hromadného hrobu na ulici Slowiańska 16 v Nise.⁶⁷

3.9 Maria Acutina Helena Goldberg

Poslední z deseti blahoslavených sester svaté Alžběty je Maria Acutina Helena Goldberg. Narodila se 6. července 1882 v severovýchodním Polsku v obci Dluzek. Do Kongregace vstoupila ve svých dvaceti třech letech 12. října 1905 a o šest měsíců později měla obláčku. Věčné sliby složila sestra Acutina 25. července 1917 a po věčných slibech se věnovala ošetrovatelské péči ve Wleni nedaleko Jelení Hory. Další její služba byla v Nise, kde pečovala o vysloužilé a nemocné kněze. V roce 1941 se stala vychovatelkou a učitelkou v Lubiazi, kde měla na starosti opuštěné dospívající dívky. Ke svým svěřenkyním byla přísná, spravedlivá, laskavá a mezi dívkami byla velmi oblíbená.⁶⁸ Když se po vstupu sovětských vojsk dozvěděla o zverstvech páchaných Rudou armádou, začala klást důraz na bezpečnost dívek, o které pečovala. Dne 2. května 1945 vedla své chovankyně do vedlejší vesnice Krzydliny Wielkie, kde měly být ve větším bezpečí. Při cestě narazily na sovětské vojáky, kteří začali dívky obtěžovat. Sestra Maria Acutina začala dívky bránit s takovou urputností, až se přes ni vojáci nemohli dostat. Rozčilený

⁶⁷ HANICH, Andrzej. *Martyrologium duchowieństwa Śląska Opolskiego w latach II wojny światowej*. Opole: Muzeum Śląska Opolskiego, 2009. s. 109-110.

⁶⁸ KOPŘIVOVÁ, Eliška Diana. *Slezské alžbětinky*. *Tam&Tam*. č.6, ročník 13, s. 14.

důstojník vytáhl pistoli a po neúspěšném strašení odvážné sestry ji bez milosti před očima dívek zastřelil. Po zastřelení sestry Acutiny vojáci odjeli a dívky si dál nevšímalí. Tělo mrtvé řeholnice pochovali místní obyvatelé na farním hřbitově v Krzydlině Wielkie.⁶⁹

Těchto deset blahoslavených sester svým životním příběhem a konečným blahorečením, k němuž došlo po více jak sedmdesáti letech, tak tvoří zástupnou skupinu všech umučených kněží a řeholníků na konci druhé světové války.⁷⁰

⁶⁹ RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 95-97.

⁷⁰RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022. s. 10-13.

4 Beatifikační proces Marie Paschalis Jahn, devíti spolusester a slavnost jejich blahorečení

4.1 Beatifikační proces

Začne-li se o zemřelém křesťanovi šířit pověst svatosti, zahájí se shromažďování potřebných materiálů k ucelenému obrazu o životě uctívaného. Tento proces začíná na diecézní úrovni, zpravidla v diecézi, kde uctíváný zemřel. Pro zahájení beatifikačního procesu je potřeba vytvořit souhrnnou dokumentaci zahrnující životopis možného světce, velký důraz se přitom klade na popis ctností, jimiž byl uctíváný od Boha obdařen. Proces bývá podle předpisů zahájen nejdříve 5 let po smrti, zkrácení pětileté lhůty je možné pouze z úřadu papeže.⁷¹ Shromážděné materiály se spolu s žádostí o povolení odesílají do Říma na Kongregaci pro svatořečení, kde dochází k důkladnému prostudování doručených materiálů. Kladnému vyjádření se říká „*nihil obstat*“, a znamená, že nic nepřekáží k první etapě beatifikačního procesu. První etapa bývá vedena v diecézi uctívaného. Diecézní komise zaznamenává veškeré informace od očitých či nepřímých svědků a získává důležité materiály nutné k závěrečnému odeslání nashromážděných dokumentů. Ucelený soubor se odesílá do Říma k druhé etapě procesu. Pečlivé vyhodnocení celého procesu Kongregací pro svatořečení se předloží papeži, jenž z úřadu Petrova stolce rozhodne o konečném ustanovení.⁷²

4.2 Podklady pro zahájení beatifikačního procesu Marie Paschalis Jahn a devíti spolusester

Sestry svaté Alžběty byly považovány mezi očitými svědky jejich násilné smrti za mučednice, jejichž smrt byla důkazem lásky a věrnosti Kristu a jeho svaté církvi. Pověst o jejich svatosti se i přes vzdory komunistického režimu začala rychle šířit mezi věřícími a v Kongregaci sester svaté Alžběty se začaly sbírat materiály pro zahájení beatifikačního procesu. Generální představená, matka Mathildis Küttnerová, napsala v roce 1946 v dopise adresovaném sestřím alžbětánkám: „*Rok 1945 dozajista uspišil naše zraní o celá léta, obdařil spoustou zvláštních milostí nás i celou naši Kongregaci. Co do utrpení se jednalo o nejhorší rok od jejího založení. Boží milost se s našimi sestrami*

⁷¹ NORMAE SERVANDAE IN INQUISITIONIBUS AB EPISCOPIIS FACIENDIS IN CAUSIS SANCTORUM (1983). odst. 9. a)

⁷² NĚMEC, Jaroslav. *Cesta ke kanonizaci s abecedním seznamem světců kanonizovaných ve 20. století*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999. s. 21-23.

v tomto těžkém utrpení snoubila tak silně, že se staly hrdinkami oběti lásky k bližnímu a mučednicemi.“⁷³ O mučednické smrti sestry Marie Paschalis Jahn napsala matka představená rodičům utěšující dopis se slovy: „*Neplačte moji drazí. Její smrt je záviděnihodná. Rodičovské srdce samozřejmě krvácí, ale ona obětovala svůj život na obranu panenské čistoty a je mučednicí. Její smrt svědčí o tom, že sestra Paschalis byla Bohu milá, protože ji obdařil takovou statečností. Upřímnou soustrast. Kéž jsou to slzy odevzdané do Boží vůle a vnitřní radosti z toho, že projevila takovou statečnost. S největší pravděpodobností už vyprosila mnoho milosti pro své blízké. Pohřeb byl velmi slavnostní, zúčastnili se ho tři kněží, spolusestry a mnoho věřících. Sestra Paschalis byla nazývána druhou Aloisií a byla mladým lidem ukazována jako vzor. U jejího hrobu klečí často skupiny mladých lidí a prosí ji o přímhvu. Toho jsme si nebyli vědomi. Stále jsme čekali na návrat naší mladé sestry..., dokud nám to neřekli očití svědci. Kéž ji Božský manžel, kterému obětovala svůj mladý život, bohatě odmění. Kéž vám, moji drazí, dá sílu přijmout tuto pravdu. Pokud se časy změní a my budeme ještě naživu, dostanete moji drazí památník.“⁷⁴ Dopis matky představené je psán s jistotou, že smrt mladé sestry nebyla zbytečná a její duše se raduje v nebeském království. Proto také v roce 1959 došlo k prvnímu pokusu o zahájení beatifikačního procesu sester svaté Alžběty, jenž nebyl úspěšný. Přispěl však k sepsání svědectví o životě a smrti umučených sester. Povedlo se získat korespondence, fotografie a v roce 1969 došlo k sepsání první publikace jejich života a smrti.⁷⁵*

4.3 Zahájení a průběh beatifikačního procesu Marie Paschalis Jahn a devíti spolusester

Potřebné podklady pro zahájení beatifikace sestry Marie Paschalis a jejich devíti umučených spolusester začala shromažďovat v devadesátých letech sestra M. Margarita Cebula, jež v té době působila jako postulátorka při beatifikačním procesu dnes již blahoslavené Marie Luisy Merkertové. V roce 2009 se rozhodla obecná správa započít beatifikační proces deseti alžbětánských mučednic. Beatifikační proces byl svěřen sestře Miriam Zajac, jež byla určena postulátorem. Po schválení procesu Polskou biskupskou konferencí odeslal wrocławský arcibiskup Marian Golebiewski materiály spolu s žádostí o povolení „*nihil obstat*“ kardinálovi Angelu Amatovi, jenž byl prefektem Kongregace

⁷³ KOPŘIVOVÁ, Eliška Diana. Slezské alžbětinky. *Tam&Tam*. č.6, ročník 13, s. 10.

⁷⁴ Margarita Gabriela Cebula CSSE, *Ocalić od zapomnienia*, Nisa 1996.

⁷⁵ Tamtéž.

pro kauzy svatých. Dne 28. června 2011 obdržel wroclawský arcibiskup kladnou odpověď, jmenoval diecézní tribunál a dne 25. listopadu 2011 v katedrále sv. Jana Křtitele ve Wroclawi oficiálně zahájil beatifikační proces. V průběhu první beatifikační etapy byly zkoumány diecézním tribunálem archivní materiály rozkrývající život a mučednickou smrt umučených sester. Arcibiskup Marian Golebiewski vyzval věřící, aby se ve svých modlitbách obraceli k deseti Božím služebnicím, čímž se zvýšila šance k možnému zázraku. K uzavření první etapy kanonického vyšetřování došlo dne 26. listopadu 2015 a materiály byly odeslány Kongregaci pro kauzu svatých do Říma. Pod vedením relátora Kongregace pro kauzy svatých, Zdzisława Kijase, byl předán dne 19. října 2018 prefektovi kongregace bod „*Positio*“,⁷⁶ jenž byl důkladně prostudován. Studium se zabývali historici a po jejich kladném hodnocení byl dokument předán teologům k odbornému vyhodnocení. Dne 19. června 2021 papež František podepsal na žádost prefekta pro kauzy svatých kardinála, Marcella Semerara, dekret o mučednictví „*in odium fidei*“⁷⁷ sestry Marie Paschalis a devíti alžbětánských spolusester.⁷⁸

4.4 Slavnost blahořečení Marie Paschalis Jahn a devíti spolusester

Podepsáním dekretu o mučednické smrti se otevřela cesta pro blahořečení všech deseti sester svaté Alžběty. Blahořečení se konalo dne 11. června 2022 ve Wroclawi. Slavnostní mše se uskutečnila v místní katedrále svatého Jana Křtitele v jedenáct hodin. Mši svatou spojenou s beatifikací alžbětánských sester celebrouval prefekt Kongregace pro kauzy svatých, kardinál Marcello Semeraro. Z pověření papeže Františka přečetl apoštolský list, v homilii přirovnal kardinál Semeraro blahoslavené alžbětánky k moudrým pannám z Matoušova evangelia, jejichž olej zůstal hořet až do příchodu ženicha. Upozornil na vzorný a oddaný život alžbětánských sester Kristu, jenž má být příkladem pro každého křesťana dnešní doby. Liturgická památka, jež bude připomínat statečnost a věrnost Kristu, byla stanovena na 11. června, tedy datum jejich blahořečení.

79

⁷⁶Dokument *positio* obsahuje potřebné informace získané diecézním vyšetřováním o životě a smrti Božího služebníka.

⁷⁷ Termín „*in odium fidei*“ je používán katolickou církví při násilné smrti věřícího, jenž byl agresorem usmrčen z důvodu nenávisti k víře. Pro blahořečení není nutně vyžadován zázrak uctivané osoby a usmrcení při obraně víry a věrnosti Kristu může dostačovat k beatifikaci.

⁷⁸ Zdrojem informací k sepsání stručného popisu beatifikačního procesu mučednic sester svaté Alžběty mi byly cenné údaje sestry Margarity Cebuly CSSE, jež v několika beatifikačních procesech pracuje jako postulátorka.

⁷⁹ ARCHIDIECEZJA WARSZAWSKA. *Kard. Semeraro: Meczeństwo elzbiecianek przywodzi na myśl obecna sytuacja na Ukrainie*. [Online]. © 2023 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: <https://archwva.pl>

V Sobotíně, kde blahoslavená Marie Paschalis Jahn strávila poslední dny svého života, se konala dne 18. června děkovná mše svatá za její blahořečení. Jednalo se o velikou slavnost, neboť Marie Paschalis je první blahoslavenou, která byla pochována v olomoucké arcidiecézi. Mši celebroidal arcibiskup Jan Graubner v kostele svatého Vavřince v Sobotíně. Věřícím, kteří přijeli do Sobotína z celého olomouckého kraje, připomněl arcibiskup, že světci nejsou pouze minulostí dávné historie, ale jsou realitou i nedávných dějin, včetně dnešní doby.

5 Odkaz životního příběhu Marie Paschalis Jahn

5.1 Život v čistotě, chudobě a poslušnosti

Životní odkaz blahoslavené sestry Marie Paschalis Jahn a jejích devíti spolusester byl natolik silný, že ani komunistický režim, jenž se snažil stopy po životním příběhu řeholnic vymazat, neobstál.⁸⁰ Dívky, které ve víře poznaly Krista, si jej zamilovaly natolik, že toužily stát se jeho nevěstami. Pro rozhodnutí, spojené s Božím voláním, patřit plně Kristu, musely zanechat svůj civilní život a vstoupit do kláštera. Věrnost svému Ženichovi prokazovaly každodenní modlitbou, životem ve společenství, častou účastí na bohoslužbě a také službou, jež věnovaly mnohdy těm nejpotřebnějším. Svým životem v čistotě, chudobě a poslušnosti se pro druhé staly živým obrazem evangelia. Vztah k Bohu, o němž píše svatý Pavel v listě Galatským „*Jsem ukřižován spolu s Kristem, nežiji už já, ale žije ve mně Kristus. A život, který zde nyní žiji, žiji ve víře v Syna Božího*“⁸¹, platí i pro život těchto alžbětánských řeholnic. Pro nejednoho pacienta, o nějž sestry pečovaly, se staly důkazem Boží lásky. Trpělivý a laskavý přístup, se kterým se sestry věnovaly svým žákům, ovlivnil mnohé z nich. Přirovnání deseti sester svaté Alžběty k moudrým pannám z *Matoušova* evangelia kardinálem Semerarem plně vystihuje život alžbětánských mučednic. Sestry své lampy měly plné oleje v podobě víry, naděje a lásky. Tyto božské ctnosti⁸² sestrám vydržely až do jejich mučednické smrti, již podstoupily při obraně své cti, či života a cti bližního. Není proto divu, že hromadný hrob sester alžbětánek na ulici Slowiańskiej 16 v Nise se stal, společně s hrobem Marie Paschalis Jahn v Sobotíně, místem, u něhož se schází věřící poutníci z různých míst a zemí a prosí zde blahoslavené sestry o přímluvu.

5.2 Život Marie Paschalis Jahn podle evangelia

V čele blahoslavených sester svaté Alžběty stojí nejmladší z nich, Marie Paschalis Jahn. Životní příběh této mladé sestry živě zastupuje alžbětánské řeholnice, jež obětovaly svůj život na konci druhé světové války po vzoru prvních mučedníků.

⁸⁰ Margarita Gabriela Cebula CSSE, *Ocaliń od zapomnienia, Nisa 1996.*

⁸¹ *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad.* 21. (12. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2016. s. 1297. (*Gal 2,19-20*).

⁸² Božské ctnosti, mezi něž patří víra, naděje a láska, jsou ctnostmi vlitými přímo od Boha. Jsou Božím darem a svojí povahou směřují k Bohu. V Písmu svatém nacházíme vlité ctnosti u apoštola Pavla v listě do Korinta. (*1Kor 13,13*).

Marie už jako mladá dívka prokazovala neobyčejnou zbožnost, o níž vypovídá obětavost k druhým lidem. Její touha po Kristu se projevila zanedlouho po tom, co odcestovala za rodiči do Vestfálska, kde vstoupila do mariánské kongregace. Život s rodiči a sourozenci, jež milovala a s nimiž žila ve Vestfálsku pouhý jeden rok, opustila, aby mohla v Nise pečovat o svoji nemocnou pěstounku a její sestru. Marie Paschalis toužila cele patřit Kristu a tuto svoji tužbu zpečetila vstupem do Kongregace sester svaté Alžběty. Radost Marie Paschalis ze života v klášteře spojená s horlivostí plnit co nejlépe řeholní povinnosti nám dokládá její korespondence s rodiči. Dopisy dosvědčují neobyčejně hlubokou víru, jež se prolínala s láskou a nadějí mladé řeholnice. Sestra Paschalis, jež prožívala nejednoduchou dobu druhé světové války, neodsuzovala ty, kteří za tuto situaci nesli zodpovědnost. Hříšníky vzdálené od Boha litovala, vroucně se za ně modlila a prosila Boha o jejich obrácení. Byla si vědoma nebezpečí doby a cítila blízkost smrti, o níž se rodičům v dopise psaném ke konci roku 1944 zmínila. Marie Paschalis byla připravena zemřít, o čemž plně vypovídá její mučednická smrt. Nezemřela ve strachu a beznaději, ale v modlitbě ke svému Pánu. V posledních vteřinách života byla vyslyšena její prosba k Bohu, zemřít v čistotě, bez tělesného poskvrnění, a tak se bez nejmenšího zaváhání mladá řeholnice odebrala do Kristovy náruče.

Křtem se člověk trvale stává Božím dítětem a součástí Kristovy církve. Jako křesťan má žít po vzoru evangelia novým způsobem života. Řeholnice Marie Paschalis se nám svým životním příběhem stala skutečným příkladem správného křesťanského života a vzorem v následování Krista. Svým životem v chudobě, poslušnosti a čistotě nám ukázala cestu k Pánu. Na této mladé řeholnici můžeme spatřovat všech sedm ctností, jimiž sestra Paschalis oplývala a obohacovala své okolí. Ve svém nitru byla plna víry a naděje, jež jí vydržela až do posledních okamžiků života. Tyto dvě Božské ctnosti oživovala tou třetí, láskou. Lásku mladé řeholnice vycházela přímo z Kristových slov, jimiž Ježíš odpovídá v Matoušově evangeliu znalci zákona na otázku „*Mistře, které přikázání je v zákoně největší?*“⁸³. Sestra Paschalis milovala Boha, jemuž zasvětila svůj život, nadevše. Lásku k bližním projevovala svojí obětavostí, se kterou pečovala o potřebné i za cenu vlastního vyčerpání. Božské ctnosti jsou u blahoslavené řeholnice doplněny těmi kardinálními. Přesto, že zemřela v mladém věku, disponovala moudrostí, s jejíž pomocí v životě uskutečňovala každé rozhodnutí. Z Marie Paschalis až do

⁸³ Bible: *Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad*. 21. (12. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2016. s. 1141. (Mt 22,34-40).

posledních okamžiků života vyzařovala mírnost, díky které snášela náročnou službu a těžké chvíle života. Po celý svůj život dokázala být také spravedlivá a svůj čas věnovala rodině, bližním, ale také těm nejpotřebnějším. Přesto vše si dokázala najít čas i pro sebe, aby mohla načerpat síly do dalších dní spojených s povinnostmi řeholnice. Poslední z kardinálních ctností,⁸⁴ jež u Marie zůstává v popředí, je statečnost. Léta dětství strávená bez rodičů a sourozenců, obavy o svoji rodinu v době války a příchod do cizí země spojený s následnou mučednickou smrtí, je jasným důkazem nezměrné statečnosti mladé řeholnice Marie Paschalis Jahn.

Marie Paschalis nám svým životem připomíná důležitost naslouchat evangeliu a žít podle něj v každém životním okamžiku. Pro takový způsob života je potřebné uvědomovat si Boží obdarování a nezměrnou lásku Boha k člověku. Snažit se každý den prohlubovat ctnosti, obzvláště ty Bohem vlité, víru, naději a lásku. Blahoslavená Marie Paschalis nám ve svém životě, prožitém podle evangelia, ukázala plody ctností, jež blahoslavenou sestru dovedly do Kristovy náruče v Božím království.

5.3 Boží přímlovkyně sestra Marie Paschalis Jahn

Marie Paschalis Jahn se raduje v Božím království ve společenství všech svatých. Blahoslavené sestře smí být prokazována úcta a věřící se k ní mohou plně obracet s prosbou o přímlovu. Životní příběh této alžbětánské mučednice zanechal odkaz především ve společenství sester svaté Alžběty, jež sestru Paschalis začaly uctívat a prosit o přímlovu zanedlouho po její smrti. Velké úcty se blahoslavené alžbětánce dostává také v diecézi opolské, především v Nise, kde se řeholnice narodila a kde prožila část svého života. Svůj životní odkaz zanechala rovněž v arcidiecézi wroclawské, kde byla s devíti spolusestrami blahořečena. V neposlední řadě je blahoslavená Marie Paschalis uctívána v České republice v arcidiecézi olomoucké, kde byl v obci Sobotín ukončen život mladé sestry. Její hrob se nachází na sobotínském farním hřbitově v blízkosti kostela svatého Vavřince. Hrob mučednice navštěvují místní obyvatelé, především věřící z šumperského děkanátu, do kterého obec Sobotín spadá. Místo příležitostně navštěvují také turisté cestující do pohoří Jeseníků, a tak se úcta k blahoslavené řeholnici rozšiřuje do mnoha míst a zůstává stále živá.

⁸⁴ Kardinální ctnosti (latinsky *cardinalis* – hlavní), jsou hlavní lidské ctnosti, od nichž jsou odvozeny další ctnosti. Mezi kardinální ctnosti patří moudrost, umírněnost, statečnost a spravedlnost.

Svým životním odkazem může být blahoslavená Marie Paschalis Jahn přímlovkyní pro lidi pracující v kuchyni, neboť v klášteře vykonávala práci především spojenou s přípravou stravy. Svoji přímlovou může vyprosít pomoc také všem pečovatelům, neboť sama pečovala o nemocné a potřebné lidi. Mocnou přímlovkyní pro nás může být v době války, neboť sama ji dobře poznala. Především však můžeme prosit blahoslavenou Marii Paschalis Jahn o ochranu života v čistotě. Blahoslavená sestra si v posledním okamžiku svého života u Boha vyprosila milost zemřít bez vnějšího poskvrnění. Proto může být mocnou přímlovkyní v nebezpečí před možným znásilněním, od kterého ji Bůh uchránil.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo uceleně zpracovat narození, život a mučednickou smrt sestry Marie Paschalis Jahn. Na začátek jsem ale považoval za potřebné popsat historii, jež vedla blahoslavenou Marii Luizu Merkertovou a její družky k založení Kongregace sester svaté Alžběty. V průběhu mé práce bylo nutné porovnat pravdivost materiálů, které se mi podařilo nashromáždit. Pomocí metody indukce jsem docházel k obecným závěrům. Velmi cenné a důležité byly pro moji práci dopisy a pohlednice sestry Marií Paschalis, psané v němčině, svým rodičům. Při překládání korespondence blahoslavené sestry na mě zapůsobila z dopisů vycházející víra, naděje a láska mladé řeholnice. Proto jsem se rozhodl vložit do práce několik citovaných odstavců z dopisů psaných sestrou Paschalis. Ve třetí kapitole jsem stručně zmínil životy a mučednictví spolusester Marie Paschalis s nimiž tvoří skupinu deseti blahoslavených alžbětánek. Samostatnou kapitolu jsem věnoval beatifikačnímu procesu sestry Paschalis a jejich devíti družek. V závěrečné kapitole jsem se zabýval osobností a odkazem blahoslavené řeholnice.

Velmi obdivuji hrdinství Marie Paschalis a jejich devíti spolusester. Vzdualy se možné kariéry v civilním životě a zcela se zasvětily Bohu. Svoji věrnost svému ženichovi prokazovaly modlitbou a službou druhým lidem, pro něž byly důkazem Boží lásky. Svého povolání sloužit potřebným se nevzdaly ani v okamžiku vstupu vojsk Rudé armády, přestože věděly o krutosti sovětských vojáků. V touze pomstít se Německu si vybrali sovětská vojska mimo jiné za svůj terč i nevinné sestry z Kongregace svaté Alžběty. Statečné sestry nepodlehly strachu a zlobě sovětských vojáků, zůstaly věrné do posledních vteřin svých životů a zemřely mučednickou smrtí.

V dnešní složité době nám Marie Paschalis a její družky ukazují příklad obětavosti, statečnosti a lásky. Připomínají nám hodnoty, pro které je zapotřebí překonávat i těžkosti dnešní doby a ujišťují nás o *odměně*, kterou Bůh připravil pro své věrné.

Věřím, že moje práce o Marii Paschalis je ve svém rozsahu něčím novým. Připomíná krutosti, kterých se dopustila vojska Rudé armády na konci druhé světové války. Zejména bych si přál, aby vyzdvihla hrdinství alžbětánských mučednic z řad katolické církve. Věřím, že moje práce bude přínosem pro věřící z šumperského děkanátu a stane se milou poctou sestrám žijícím po vzoru svaté Alžběty.

Seznam použité literatury

Prameny:

Fara Velké Losiny:

Kronika farnosti Sobotín.

Provinční archiv Kongregace sester svaté Alžběty v Nise:

Autograf, dva listy A5, s. Marie Paschalis, leden 1939.

Autograf A4, s. Marie Paschalis. Nisa 10. ledna 1943.

Autograf oboustranně popsaný na listu A5, s. Marie Paschalis. Nisa konec léta 1943.

Autograf oboustranně popsaný A5, s. Marie Paschalis. Nisa 1. ledna 1944.

Autogram dva listy, s. Marie Paschalis. Nisa 2. července 1944.

Autograf list A4, s. Marie Paschalis. Nisa 15. říjen 1944.

Autograf list A, psáno oboustranně, s. Marie Paschalis. Nisa 3. prosince 1944.

Dopis psaný na čtyřech stranách A4, s. Marie Paschalis. Nisa před 24. květnem 1942.

Margarita Gabriela Cebula CSSE, Ocaliń od zapomnienia, Nisa 1996.

Pohlednice, s. Marie Paschalis. Nisa po 1. listopadu 1944.

Pohlednice, s. Marie Paschalis. Nisa před 24. prosincem 1944.

Literatura:

BĚLINA, Pavel. *Dějiny evropské civilizace*. 4., upr. vyd. Praha: Paseka, 2002.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona (včetně deuterokanonických knih): český ekumenický překlad. 21. (12. opravené) vydání. Praha: Česká biblická společnost, 2016.

DACHOVSKÝ, Karel. *Sv. Alžběta Durynská*. Praha: Řád, 2007.

FOLTÝN, Dušan. *Encyklopedie moravských a slezských klášterů*. Praha: Libri, 2005.

HANICH, Andrzej. *Martyrologium duchowieństwa Śląska Opolskiego w latach II wojny światowej*. Opole: Muzeum Śląska Opolskiego, 2009.

JIRÁSKO, Luděk. *Církevní řády a kongregace v zemích českých*. Praha: Fénix, 1991.

Kongregace pro záležitosti svatých: *Normae servandae in inquisitionibus ab episcopis faciendis in causis sanctorum* (1983). odst. 9. a).

KUBÍK, Petr. *Rudé stíny: sovětské válečné zločiny 1941-1945*. Praha: Mladá fronta, 2003.

MESSINA, Rosario. *Dějiny charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.

NĚMEC, Jaroslav. *Cesta ke kanonizaci s abecedním seznamem světců kanonizovaných ve 20. století*. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1999.

RÖSNER, Libor. *Dotyk květem, dotyk trnem*. Olomouc: Matice cyrilometodějská s.r.o. pro Kongregaci sester sv. Alžběty, 2022.

SCHAUBER, Vera a SCHINDLER, Hanns Michael. *Rok se svatými*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1994.

VINEN, Richard. *Evropa dvacátého století*. Praha: Vyšehrad, 2007. Dějiny Evropy (Vyšehrad).

Články v periodících:

JASŠ, Richard. Sestra Maria Paschalis. *Milujte se*. č. 40, s. 24.

KOPŘIVOVÁ, Eliška Diana. Slezské alžbětinky. *Tam&Tam*. č.6, ročník 13, s. 11-12.

ROZSÍVALOVÁ, Anna. Maria Paschalis Jahn. *Tam&Tam*. č.5, ročník 13, s. 10-11.

Internetové zdroje:

ARCHIDIECEZJA WARSZAWSKA. *Kard. Semeraro: Meczeństwo elzbietanek przywodzi na myśl obecna sytuacje na Ukrainie*. [Online]. © 2023 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: <https://archwwa.pl>

OBEC RAPOTÍN. *Osvobození Rapotína a okolních vesnic v roce 1945*. [online]. © 2023 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: <https://www.rapotin.cz/>

SESTRY SVATÉ ALŽBĚTY. *O nás* [online]. © 2011 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: <https://alzbetanky.webnode.cz/>

WIKIPEDIA. *Pruské Slezsko*. [online]. © 2023 [cit. 23. 4. 2023] Přístup z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Prusk%C3%A9_Slezsko

Přílohy

Obrázkové přílohy:

Obr. příloha č. A: Německá říše 1939.

Obr. příloha č. B: Sovětský teror v roce 1945 na bezbranném obyvatelstvu.

Obr. příloha č. C: Sovětský teror v roce 1945 na bezbranném obyvatelstvu.

Obr. příloha č. D: Živou připomínkou teroru Rudé armády se pro sestry svaté Alžběty stal mešní kalich.

Obr. příloha č. E: První svaté přijímání Marie Paschalis Jahn.

Obr. příloha č. F: Marie Paschalis Jahn.

Obr. příloha č. G: Marie Paschalis Jahn.

Obr. příloha č. H: Marie Paschalis Jahn.

Obr. příloha č. CH: Nově opravený hrob Marie Paschalis Jahn na farním hřbitově v Sobotíně.

Obr. příloha č. I: Dům Kongregace sester svaté Alžběty v Nise na ulici Jana III Sobieskiego 7.

Obr. příloha č. J: Klášter sester svaté Alžběty v Nise na ulici Slowiańska 16.

Obr. příloha č. K: Blahoslavené mučednice z Kongregace sester svaté Alžběty.

Obr. příloha č. L: Poděkování za blahořečení v kostele svatého Vavřince v Sobotíně.

Obr. příloha č. M: Sestry z Kongregace sester svaté Alžběty.

Obr. příloha č. A: Německá říše 1939.

Zdroj: <https://commons.wikimedia.org/>

Obr. příloha č. B: Sovětský teror v roce 1945 na bezbranném obyvatelstvu.

Zdroj: <https://dziennikpolski24.pl/>

Obr. příloha č. C: Sovětský teror v roce 1945 na bezbranném obyvatelstvu.

Zdroj: <https://ciekawostkihistoryczne.pl/>

Obr. příloha č. D: Živou připomínkou teroru Rudé armády se pro sestry svaté Alžběty stal mešní kalich.

Zdroj: <https://www.ado.cz/>

Obr. příloha č. E: První svaté přijímání Marie Paschalis Jahn.

Zdroj: <http://janchrzcielnysa.pl/>

Obr. příloha č. F: Marie Paschalis Jahn.

Zdroj: <http://janchrzcielnyasa.pl/>

Obr. příloha č. G: Marie Paschalis Jahn.

Zdroj: <http://janchrzcielnysa.pl/>

Obr. příloha č. H: Marie Paschalis Jahn.

Zdroj: <http://janchrzcielnyasa.pl/>

Obr. příloha č. CH: Nově opravený hrob Marie Paschalis Jahn na farním hřbitově v Sobotíně.

Zdroj: <https://www.kostel-sobotin.cz/>

Obr. příloha č. I: Dům Kongregace sester svaté Alžběty v Nise na ulici Jana III
Sobieskiego 7.

Zdroj: Vlastní zdroj.

Obr. příloha č. J: Klášter sester svaté Alžběty v Nise na ulici Slowiańska 16.

Zdroj: Vlastní zdroj.

Obr. příloha č. K: Blahoslavené mučednice z Kongregace sester svaté Alžběty.

Zdroj: <https://www.ado.cz/>

Obr. příloha č. L: Poděkování za blahorečení v kostele svatého Vavřince
v Sobotíně.

Zdroj: <https://elzbietanki.nysa.pl/>

Obr. příloha č. M: Sestry z Kongregace sester svaté Alžběty.

Zdroj: <https://elzbietanki.nysa.pl/>